

САМОБОРОНІВЦІ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКОГО —

ЛЮБОВ
К ОТЧИЗНИ
ДЕ ГЕРОЇТЬ...

ПРООБРАЗ НОВОЇ УКРАЇНИ

Людмила Возняк-Гона

Нещодавно почув, що в Новограді-Волинському створено чималенький загін територіальної самооборони, яким керує Олександр Кармазін. Серед організаторів самооборони були й «світличани». Тому вирішив будь-що туди поїхати. А коли познайомився з хлопцями, то дуже захотілося назвати новостворений підрозділ «Поліським батальйоном». Адже з якого боку не в'їжджаєш у це місто — чи то з боку Києва, чи із заходу, зі Львова, — перше, що привертає увагу подорожюючого — це ліси. А ще соковиті луки в заплавах річок. Істинний поліський рай! Якщо порівнювати із субтропіками Криму, то недолік Полісся лише в одному — комарі. Але й до них можна звикнути, бо це невід'ємна складова частина природи. До речі, природа тут збереглася непогано — до Олевська й далі, до самісінького білоруського кордону тягнуться суцільні соснові бори. Жили б тут люди віками і горя не знали... Та війни, на жаль, безперервно прокочувалися і цим древляньським краєм. У згаданому мною Олевську під час Другої світової війни була утворена Поліська Січ, якою керував Тарас Бульба-Боровець. А останні повстанці УПА протрималися у східній частині Житомирщини до 1955 року. Українська ідея для житомирця ніколи не була порожнім звуком. Тому така назва батальйону, на мій погляд, була б доречною. Тут і географічна прив'язка є, а головне — історична. А втім, вирішувати самим хлопцям.

У 1991 РОЦІ У НОВОГРАДІ-ВОЛИНСЬКОМУ ШЕ ДОМІНУВАЛА РОСІЙСЬКА МОВА...

Населених пунктів на Житомирщині багато, але Новоград-Волинський ніколи не губився серед інших і ніколи не «пас задніх». Мало того, упродовж останнього десятиліття він навіть почав... непомітно переганяти Житомир за темпами національного відродження. Скажімо, для потреб армії тут за короткий час було зібрано 1 мільйон 400 тисяч гривень! Пояснення одне: спрацював людський фактор. Коли декілька років тому наша газета звернулася до всіх патріотич-

них організацій України з проханням передплачувати і популяризувати «Кримську світлицю», то відразу відгукнулося Братство вояків ОУН-УПА. Михайло Кот став одним з перших наших передплатників на Житомирщині. На жаль, Михайла Тихоновича вже немає з нами — він помер у 2012 році — саме тоді, коли депутати-сепаратисти енергійно проштовхували мовний закон Ківалова-Колесніченка. Побратими кажуть, що немолодий уже керівник Братства надто близько до серця сприймав нахабну акцію українофобів, небезпідставно вважаючи, що новий мовний закон може суттєво пригальмувати відродження нації. Не стало Василя Тихоновича... Але на той момент його стараннями вже була щедро засіяна поліська нива. Тобто в патріотичному сенсі Новоград-Волинський вже мав на кого рівнятися, бо отримав відчутний поштовх. (Продовження на 4-й стор.)

Самооборонівці виконують Гімн України щовечора

Намет самооборони

Наші діти — нова Україна!

КОЛИ МИРОТОЧАТЬ ІКОНИ...

«Зупинись і скажи добре слово!» — цей текст або майже такий можна було побачити серед гарних краєвидів, що прикрашали довгий і світлий коридор бази-готелю «Артек» у Сімферополі. Напис був для мене таким промовистим і значущим, як і його присутність, що я одразу полюбила усіх людей, які там працювали, і жодного разу за 12 років, доки ми орендували там приміщення, в них не розчарувалася, а шойно виникала в коридорі чиясь постать, як моє обличчя розпливалося в привітній усмішці, яку важко було стримати. Ось така дивовижна сила слова! Хоча нелегко сказати, що тут було первинним: чи ота життєва настанова, чи те, що саме її обрав для себе і для гостей «Артеку» його трудовий колектив.

Сьогодні цієї таблички на стіні вже немає, залишилися лише краєвиди. Під час весняних подій усіх тут перелихоманило. Говорили про якихось біженців, а замість них з'явилися козаки з мішками картоплі, потім — цілком інтелігентного виду люди на дорогих автомобі-

лях, і нарешті справжні біженці — далеко не при параді, із сумками та вузлами і невідомим інтересом до секондхенду, що лежав купами на лавочках на підвір'ї бази. Серед цих людей — майже третина діти, котрі вміють створювати собі свято за будь-яких умов. Приїжджі — переважно донеччани, які, за офіційною версією, «не хочуть підпорядковуватися нелегітимній хунті», а чоловіки, батьки і дідуся присутніх тут «захищають рідну домівку від фашистів».

Думаю: як же всі вони жили раніше, і яка справа усім цим дітям до «фашистської хунти»? Адже ключові фігури при владі не помінялися практично з народження цих дітей, а голосування на президентських виборах показало, що найзатятіші «нацики», якими Росія залякує увесь світ, не брали на обох і двох відсотків голосів. А ось «жертва потенційного терору» єврей В. Рабинович набрав голосів майже стільки ж, скільки О. Тягнибок та Д. Ярош разом. Не ви-

никає запитань і до національності нинішнього Президента, який переміг у першому ж турі. То чим же загальний зріз українського суспільства, а передовсім еліти, змінився настільки, що лишається один тільки шлях — пожертвувати країною, собою і дітьми? А яка, власне, буде різниця цим дітям, чи назвуть їхню батьківщину Малоросією, чи так, як вона називалася завжди? Не вірю я, що донеччани встигли проїня-

тися за 1,5-2 місяці непохитною довірою до нових лідерів, яких раніше ніхто не чув і не бачив. Ну що, скажімо, зробив хорошого для очих бжеців політехнолог із Москви Олександр Бородай, який очолює нині так звану Донецьку народну республіку, окрім того, що обіцяє людям російську перспективу та виступає з провокативними заявами, внаслідок чого рідна земля місцевих жителів перетворюється на руїни? Задля якої ідеї варто на це все йти?

Про російську перспективу могу

сказати вже дещо із власного досвіду. Підвищені пенсії вмиг знецінилися. Українські гривні, курс яких під час обміну одразу ж впав нижче пінтуса, не залишили помітного сліду від накопичених удама збережень. Після нескінченних тортур банківські вклади так і залишаються під питанням, у всякому разі, з лютого цього року я не змогла там одержати жодної копійки. А ось оплачена із затримкою електроенергія (бо на пошту було не пробитися) вже аукнулася вимогою виплатити штраф. Це так собі, дрібнички. Більш суттєве — це прощання з базою «Артек», де для української газети вже немає більше місця. Йдемо — в нікуди. Непотрібні — нікому. Наші найближчі друзі (а хто тепер нам друг? хіба що тамбовський вовк!) заклопотані власним виживанням.

(Продовження на 5-й стор.)

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудова колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Ресстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:

головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ

«МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -

ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050) 310-56-63

МИРНИЙ ПЛАН ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Президент України Петро Порошенко підписав указ, яким ввів в дію виконання Плану щодо мирного врегулювання ситуації в східних регіонах України. Про це повідомляє прес-служба Глави держави.

«Відповідно до статті 107 Конституції України постановляю:

1. Ввести в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 16 червня 2014 р. «Про План Президента України з мирного врегулювання ситуації в східних регіонах України».
2. Впровадити План Президента України з мирного врегулювання ситуації в східних регіонах України з 22.00 20 червня до 22.00 27 червня 2014 року.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування», — йдеться в указі.

Мирний план Президента України щодо врегулювання ситуації в східних регіонах України

1. Гарантії безпеки для всіх учасників переговорів.
2. Звільнення від кримінальної відповідальності тих, хто склав зброю і не здійснив тяжких злочинів.
3. Звільнення заручників.
4. Створення 10 км буферної зони на українсько-російському державному кордоні. Вивід незаконних збройних формувань.
5. Гарантований коридор для виходу російських і українських найманців.
6. Роззброєння.
7. Створення в структурі МВС підрозділів для здійснення спільного патрулювання.
8. Звільнення незаконно утримуваних адміністративних будівель в Донецькій і Луганській областях.
9. Відновлення діяльності місцевих органів влади.
10. Поновлення центрального теле- і радіо-

мовлення у Донецькій і Луганській областях.

11. Децентралізація влади (шляхом обрання виконкомів, захист російської мови; проект змін до Конституції).

12. Узгодження губернаторів до виборів з представниками Донбасу (за умови погодження єдиної кандидатури, при розбіжностях — рішення приймає Президент).

13. Дострокові місцеві і парламентські вибори.

14. Програма створення робочих місць в регіоні.

15. Відновлення об'єктів промисловості і соціальної інфраструктури.

* * *

«Володимир Путін підтримує рішення Президента України Петра Порошенка про припинення вогню на південному сході України, а також проголошений ним намір здійснити низку конкретних кроків для досягнення мирного врегулювання», — йдеться в повідомленні на сайті Кремля.

У прес-службі, однак, зазначають: Глава Російської держави звертає увагу на те, що запропонований план без практичних дій, спрямованих на початок переговорного процесу, «не є життєздатним і реалістичним».

Зокрема, Путін вважає неприпустимим ситуацію, коли вже після наказу про припинення вогню в результаті тривалого протистояння з українського боку на територію Росії влучають і вибухають боеприпаси.

На думку Путіна, оголошений мирний план Петра Порошенка «не повинен мати характеру ультиматуму».

«Можливість, яка відкривається з припиненням бойових дій, має бути використана для початку конструктивних переговорів і досягнення політичних компромісів між протидіючими сторонами на сході України», — йдеться в повідомленні.

ТИМ ЧАСОМ... Бойовики за останні три дні 44 рази порушували режим припинення вогню в зоні АТО. Режим припинення вогню може бути скасований достроково!

(Продовження на 3-й стор.)

УХВАЛЕНО ЗАКОН ПРО НАДАННЯ ДОПОМОГИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМ ІЗ КРИМУ ТА СХОДУ УКРАЇНИ

Верховна Рада ухвалила закон про правовий статус осіб, які вимушені залишити місце проживання внаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя та обставин, пов'язаних з проведенням антитерористичної операції на території України (№ 4998-1). Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення проголосували 289 народних депутатів із 340, зареєстрованих у сесійній залі.

Закон визначає порядок надання державної допомоги, захисту конституційних прав та законних інтересів осіб, які вимушено залишили місце проживання внаслідок тимчасової окупації АРК та Севастополя або обставин, пов'язаних з проведенням антитерористичної операції на території України, та які переїхали до інших регіонів України.

Так, визначається, що особа, яка вимушено залишила місце проживання внаслідок тимчасової окупації АРК та Севастополя або обставин, пов'язаних з проведенням антитерористичної операції на території України, — громадянин України, який постійно проживав в Автономній Республіці Крим або Севастополі станом на 18 березня 2014 року або на території проведення антитерористичної операції на час початку антитерористичної операції.

До цієї категорії осіб також належать іноземці чи особи без громадянства, які на законних підставах проживали на вказаних територіях України і вимушено залишили місце проживання внаслідок зазначених обставин.

Державна допомога надається вимушеним мігрантам, які в силу обставин, зазначених у частині 2, статті 1 цього закону, залишили місце проживання на тимчасово окупованій території чи території проведення антитерористичної операції, і які не перетинали державного кордону України з метою набуття притулку чи отримання захисту за межами держави за час тимчасової окупації або проведення антитерористичної операції та прибули до регіонів тимчасового роз-

селення або самостійно обраних місць проживання. Вимушений мігрант після залишення території України, зазначеної в частині 1 статті 1 цього закону, за обставин, зазначених у частині 2 статті 1 цього закону, має право звернутись за державною допомогою у будь-якому, окрім зазначених у частині 1 статті 1 цього Закону, регіоні України. У регіонах тимчасового розселення вимушений мігрант та члени його сім'ї мають право отримати державну допомогу, передбачену цим законом, та допомогу в розселенні в місця тимчасового розселення.

У разі, якщо вимушений мігрант самостійно обирає регіон та місце проживання, не включений до переліку регіонів, визначених Кабінетом Міністрів для тимчасового розселення вимушених мігрантів, він визнається таким, що не потребує державної допомоги у тимчасовому розселенні й отримує інші (окрім державної допомоги в розселенні) види державної допомоги, передбачені цим законом та рішеннями Кабінету Міністрів.

Перелік регіонів тимчасового розселення вимушених мігрантів у обов'язковому порядку публікується у засобах масової інформації та доводиться до відома органів місцевого самоврядування, громадських організацій та міжнародних інституцій, що здійснюють свою діяльність у сфері надання допомоги особам, що шукають притулку.

Посвідка вимушеного мігранта надається за наявності документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або документа, що посвідчує особу іноземця чи особи без громадянства, і, в разі необхідності, інших документів, що надають можливість встановити особу мігранта.

Особі може бути відмовлено у видачі посвідки вимушеного мігранта якщо, зокрема, відсутні обґрунтовані підстави для вимушеного залишення місця проживання на території, зазначеної у частині 2 статті 1 цього закону; у органів державного управління наявні відомості про здійснення особою злочину проти миру та людяності, конституційного устрою чи територіальної цілісності України; участь у протиправних, відомо до міжнародного права та чинного законодавства, дія на тимчасово окупованій території або території проведення антитерористичної операції; подання завідомо неправдивих відомостей про підстави та обставини, за яких надається посвідка вимушеного мігранта.

РЕЙТИНГ ПУТІНА ПОМРЕ В КРИМУ?

Президент РФ Володимир Путін зараз переймається провадом туристичного сезону в Криму, який скоро призведе до соціального бунту. Про це в ефірі «ШустерLIVE» сказав російський опозиціонер Борис Немцов, передає УНН.

«Путіна зараз хвилює Крим, де зараз провалюється курортний сезон. Раніше там влітку відпочивало 6 мільйонів людей, з яких 4 мільйони — це були українці. Зараз пляжі порожні, а велика кількість кримчан живе за рахунок туристичного бізнесу. Тож восени виникне ситуація, коли вже кримчани в Ялті почнуть кричати про Путіна, що він самі знає хто», — сказав Немцов.

За його словами, Крим на порозі соціального бунту, який скоро знищить рейтинги Володимира Путіна.

«І це не в Києві під посольством будуть кричати, а в Ялті. Якщо Путін не вирішить питання туризму Криму, то його кінець розпочнеться з Криму. Рейтинги Путіна помре в Криму», — додав він.

В ЄС — ЛИШЕ ЧЕРЕЗ УКРАЇНУ

Європейський Союз дозволить країнам-членам імпортувати продукцію, вироблену в Криму, але тільки якщо вона матиме українські сертифікати. Про це мають домовитися міністри закордонних справ 28 країн спільноти, передає УНН з посиланням на Польське радіо.

«Євроспільнота не визнає окупації Криму і буде керувати цією засадою також в галузі торгівлі. До ЄС зможуть потрапити лише ті продукти з півострова, які раніше отримали сертифікат від української влади. Сертифікати, які видає Росія, визнаватися не будуть», — йдеться в повідомленні.

Нагадаємо: попередня інструкція, ухвалена у Брюсселі, стосувалася видачі віз мешканцям Криму. Після дискусії було вирішено, що мешканці АРК, які мають українські паспорти, отримуватимуть візи у консульствах європейських країн на теренах України.

БУДЕ, ЯК В РОСІЇ: УДВІЧІ ДОРОЖЧЕ...

Кримські автоперевізники заявили про необхідність підвищити тарифи на пасажирські перевезення до рівня Краснодарського краю Росії. Про це повідомив віце-президент «Асоціації автомобільних перевізників» Криму Зіновій Лудчак, передає рупор кримської «влади» «Крымформ».

«Вартість пасажирських перевезень у Криму в два рази нижча, ніж в середньому по Росії, при цьому основна складова собівартості перевезень, дизельне паливо, вище за ціною. Враховуючи поетапне підвищення рівня соціальних стандартів, вважаємо за необхідне протягом 6 місяців підняти тарифи до рівня Краснодарського краю», — розповів Лудчак.

Як повідомляє «Крим.Реаліі», крім того, кримські автоперевізники мають намір звернутися до прем'єр-міністра Росії Дмитра Медведєва з проханням звільнити їх від сплати кількох видів податків.

«До 1 липня необхідно направити письмове звернення до прем'єр-міністра з проханням звільнити пасажирські авто-транспортні підприємства від сплати податку на прибуток, ПДВ, а також ввести мораторій на сплату штрафів і пені з податків», — сказав він.

Лудчак додав, що у зверненні також будуть викладені прохання про підвищення тарифів і забезпечення виплат компенсацій за перевезення пільгових категорій пасажирів.

А В УКРАЇНІ БУЛО БЕЗКОШТОВНО!

Кримчани, які стоять у черзі на безкоштовне отримання земельної ділянки, зможуть придбати її тільки на аукціоні, оскільки в РФ безкоштовно землю отримують лише пільгові категорії громадян. Про це повідомив нелегітимний голова Постійної комісії Держради анексованої Республіки Крим із земельних, аграрних питань, питань екології та раціонального природокористування Дмитро Рогачов, передає сайт «Новини Криму».

За його словами, законодавством Росії не передбачена безоплатна передача земельних ділянок у власність громадян, яка це було в Україні. «Якщо раніше кожен житель села, міста мав право за Конституцією України на отримання земельної ділянки у безоплатне користування — під садівництво, під індивідуальне будівництво, під селянське господарство, то в РФ безкоштовна передача не передбачена, вона існує тільки для певної пільгової категорії громадян», — розповів Рогачов.

Тому люди, які стоять у черзі на безкоштовне отримання землі, тепер зможуть купувати ділянки на аукціоні. «Її вартість буде визначена згідно з кадастровою оцінкою ділянки», — повідомив Рогачов, додавши, що ціна буде залежати і від регіону.

При цьому він висловив надію, що ухвалення законопроекту, яке регулює земельні відносини на території анексованої республіки, розширить перелік пільгових громадян з урахуванням кримських реалій, в тому числі, вирішить питання з виділенням землі депортованим громадянам.

ЗРАДНИКАМ НЕ ДОВІРЯЮТЬ СКРИЗЬ...

Офіцерів батальйону Керченських морпихів, які після окупації Криму вирішили присягнути Росії, звільняють зі служби в російській армії, а тих, які лишилися на службі, — розформують. Про це повідомляє LV.ua з посиланням на співробітника Міністерства оборони України, який побажав не називати своє ім'я.

На базі батальйону морської піхоти міста Керчі створюється батальйон залізничних військ — будбат. Також з батальйону звільняють всіх жінок-військовослужбовців.

«При складанні присяги РФ зрадникам з Керченського батальйону морської піхоти обіцяли не розформувати батальйон, збільшити заробітну плату і підвищити по службі, — але на ділі вишло трохи інакше. Всіх жінок і офіцерів звільняють, деяких контрактників залишають», — розповів службовець Міноборони.

Як повідомлялося, морпихи, які залишилися вірними Україні, були передислоковані з Керчі в Миколаїв.

РЕЖИМ ПРИПИНЕННЯ ВОГНЮ МОЖЕ БУТИ СКАСОВАНИЙ ДОСТРОКОВО!

Президент України Петро Порошенко не виключає, що режим припинення вогню може бути скасований достроково, зважаючи на постійне його порушення контрольованими ззовні бойовиками. Про це повідомляє прес-служба Президента.

«24 червня бойовики, всупереч власним обіцянкам дотримуватися режиму припинення вогню, даним у Донецьку на зустрічі з представниками Тристоронньої контактної групи, збили гелікоптер Збройних Сил України і спричинили смерть дев'яти людей. З моменту оголошення мирного плану терористи

ПРОВОКАЦІЯ!

ПУТІН: «БАБУСЯ ПОМЕРЛА?»

Нещодавно МЗС РФ виступило з офіційною заявою: українська армія піддала обстрілу територію Росії, прикордонний пункт Новошахтинськ. У результаті був поранений співробітник митниці. Назвавши події «злочином, що порушує елементарні норми міжнародного права», зовнішньополітичне відомство президента Путіна додало так: «Як можна співвіднести це з оголошенням владою Києва припиненням бойових дій?».

Це вже було! Дежавю! 31 серпня 1939 року передягнені в польську військову форму солдати СС напали на військовослужбовців вермахту на кордоні з Німеччиною, в районі польського міста Гляйвіц, захопили радіостанцію. У нинішніх підручниках ця трагедія називається «гляйвіцька провокація».

Її винахідниками були гестапівці з оточення фюрера, а кодовим сигналом мала служити фраза Гейдріха: «Бабуся померла». Свою провокацію фашисти назвали «Консерви». Всі убиті «німці» були в'язнями з німецьких концтаборів. Гітлер, праведно обурений розстрілом «мирних німців у зелених мундирах», заявив, що на територію Німеччини скоєно напад, і оголосив Польщі війну. Газети вийшли з кричущими заголовками. А наступного дня, 1 вересня, розпочалася Друга світова війна.

Винахідники нинішньої провокації на українсько-російському кордоні думали і діяли за нацистськими лекалами. Інтелектуали з російського ГРУ (судячи з «Акваріума» Суворова) здатні лише на грубу, нахабну, неприкриту брехню. Правдивість не має значення, переможців не судять — учив своїх підлеглих фюрер.

«Заява» російського МЗС слово в слово повторює повідомлення міністра закордонних справ Німеччини фон Ріббентропа послу Франції, який розповів французькому дипломату, що «польська армія перейшла кордон у трьох місцях». Як сказав би офіцер гестапо (пам'ятаєте Штірліца?) професору Вейнеру Плейшнеру в Берні: «Ці хохли край знахабніли».

Логіка російських дипломатів стилістично вивірена «до точки і коми» — українські військові під'їхали до Державного кордону на танках і БМП. Потім з гармат обстріляли російську територію, поранили митника, зруйнували будинок. Здалося б, політичний протеск? Або гра в дурня, «операція під фальшивим прапором»? Та ні! «Наїзд» МЗС РФ об'єднує дві обставини. Перше — це «час» — одночасно із заявою Петра Порошенка про припинення вогню. І друге — абсолютний цинізм.

Пане Лавров і автори заяви! Підпалу Рейхстагу не було. Насправді, на закритому (за обоюдною домовленістю) пункті пропуску «Довжанський» перебували сотні бойовиків і терористів. Громадян Вашої країни — Російської Федерації. (Міністр внутрішніх справ України Аваков продемонстрував журналістам документи, які підтверджують, що озброєння і військова техніка були з російських військових частин). А головне, МО України офіційно заявило, що «з огляду на близькість до Державного кордону з РФ вогонь з артилерії або мінометів українські військові не застосовували і не застосовують».

Було б зрозуміло, якби Москва купувала трагедію пораненого митника. Знайшлися б слова співчуття і вибачень. Але сценарій Кремля інший. Сотні телевізійних репортажів, сюжетів, операторів, які за помахом чарівної палички опинилися в потрібний час у потрібному місці, показали «зруйнований українською артилерією будинок і пораненого російського митника». Десятки комен-

тентів та відкликання найманців з території України, а також запровадження надійного режиму безпеки на кордоні.

* * *

Бойовики за останні три дні 44 рази порушували режим припинення вогню в зоні АТО. Про це повідомив речник АТО Владислав Селєзньов на своїй сторінці у Facebook.

«Сили АТО виконали комплекс заходів щодо встановлення обладнання з моніторингу та фіксації дій бойовиків, спрямованих на дестабілізацію ситуації в регіоні», — зазначив він і додав, що «в режимі он-лайн тривають зйомки обстрілів блокпостів і позицій, на яких дислокуються сили АТО».

В. Селєзньов наголосив, що «наявні неспростовні докази свідчать про грубе порушення бойовиками умов мирного плану з урегулювання конфлікту на сході України».

тарів леонтьєвих, дугіних, маркових і третьових про лженапад України на РФ, які цілими днями транслюють «всі радіостанції Радянського Союзу», вибачте, — Російської Федерації.

Пікантність ситуації посилює два моменти. Перший — дві телефонні розмови Президентів України та Росії, які вселили надію на мир. Другий — намір Москви судити українських військових злочинців, точніше, політиків, які відповідають за АТО. Господи, що відбувається з країною, про миролюбність якої світ складає легенди, а лагідність і пацифізм стали способом життя Путіна і його генералів?

Поінформовані джерела повідомляють, що 22 червня, в день початку війни фашистської Німеччини проти Радянського Союзу, Росія має намір здійснити військову провокацію проти України. Сценарій можливий той, який описаний вище. Непрямими ознаками, що підтверджують ці дані, є передислокація російських військових частин різних видів і родів військ із західної та центральної Росії до кордонів східної України. А головне підтвердження намірів Кремля приховано в словах, якими закінчується горезвісна заява МЗС РФ: «Як можна співвіднести це (мається на увазі псевдострілянина по території РФ. — Авт.) з оголошенням сьогодні владою Києва припиненням бойових дій?».

Цей докучливий російський серіал з добре відомим рефреном означає, що Росія вкрай зацікавлена в ескаляції військового конфлікту на сході України. Це — стратегія милітаристів. Російська «гебня» (їх переповнюють військові феромони), дорвавшись до влади, неспроможна вирішувати проблеми економіки країни, підіграє шовіністичну ідею «ворог біля воріт країни». Головна мета — не допустити згортання або закриття проекту «Українська Палестина». Тому необхідно тримати російське суспільство в стані милітаристської екзальтації. В іншому випадку — непочесна пенсія, гірше — тюремні нари.

Кажуть, головне в віці — зберегти бажання. Сам Путін і вся його гебешна команда старіє. Це закон фізіології і правди життя. Їх жінки не цікавлять. Що їм сльози дитини? Вони шукають задоволення в приниженні інших, у вічній радості руйнування і вбивств. У них немає майбутнього, є тільки сьогоднішня.

Віктор ТИМОШЕНКО

(«Укрінформ»)

В ІМ'Я ЧОГО?

У СЛОВ'ЯНСЬКУ НА ДНІ ОЗЕРА ВОДОЛАЗ ЗНАЙШОВ СОТНІ ТІЛ ТЕРОРИСТІВ...

Втрати терористів у Слов'янську настільки великі, що вони не знають, куди дівати тіла вбитих, повідомив виконавчач обов'язків начальника головного управління по роботі з особовим складом Збройних Сил Олександр Розмазнін.

Раніше ЗМІ повідомляли про переповнені місцеві морги, свіжі могили в лісосмугах, а також масовий вивіз домовин у Росію. Тепер знайдено масове захоронення на дні озера, передає ТСН.ua.

«У Слов'янську водолаз, обслідуючи озеро, натрапив на кілька сотень трупів. Це — непоховані сини російського «отечества». Ось таким чином вони ховають тих бойовиків. Це нікому не відомі братські могили, які заповнюються бойовиками з Росії, що будуть вважатися безвісти зниклими людьми», — зазначив Олександр Розмазнін, виступаючи в ефірі одного з телеканалів.

РОСІЙСЬКІ СИЛОВИКИ В КРИМУ ШУКАЮТЬ ЕКСТРЕМІСТІВ І ЗБРОЮ... У ШКОЛАХ

У нових реаліях анексованого Криму обшуки з боку силових структур стають звичайним явищем. Проте повідомлення про обшук в ісламському навчальному закладі, який стався у вівторок, викликало обурення кримськотатарської громади півострова. У школі, де перебували лише учні та викладачі, озброєні люди в масках 5 годин шукали бандитські угруповання та зброю.

О шостій годині ранку 24 червня до медресе хафізів, тобто школи читців Корану в селі Кольчугіно Сімферопольського району увірвалися невідомі люди в масках і камуфляжі, озброєні автоматами. У будівлі ісламського навчального закладу в цей час перебувало 13 учнів і двоє викладачів. Враховуючи ранній час, люди вийшли.

Без пред'явлення документів, без рішення суду озброєні люди почали проводити обшук у приміщеннях медресе, виламуючи двері і розбиваючи вікна. В усній формі представникам Духовного управління мусульман Криму, які терміново прибули на місце події, вони повідомили, що діють на підставі рішення суду про підозру в екстремізмі та зберіганні зброї.

Як розповідають очевидці, обшук проводили упродовж п'яти годин. У дітей відібрали мобільні телефони і обшукали особисті речі. Зрештою, вилучили кілька навчальних комп'ютерів та відвезли старшого викладача медресе до Головного управління МВС у Криму, де допитували майже півтори години. Після чого, повідомивши, що нічого підозрілого в ісламському навчальному закладі не знайшли, відпустили.

У Духовному управлінні мусульман Криму поки відмовляються дати оцінку подіям, що відбулися, оскільки так і не бачили вищезгаданого рішення суду. За неофіційною версією, на ісламський навчальний заклад надійшла скарга, що на території медресе

се нібито готують екстремістів та бандитські угруповання.

Заступник муфтія мусульман Криму Есадуллах Баїров каже, що «не бачить у цих діях добрих намірів». На його думку, це можна вважати демонстрацією сили.

«Усі медресе перебувають під безпосереднім управлінням Муфтіату. Будь-яку перевірку можна було провести більш цивілізованим чином. Так воно і відбувалося раніше. Зрештою, це навчальний заклад, і там навчаються діти. І відбиток на психіці цих дітей може залишитися дуже глибокий. Якщо вже ми стали громадянами цієї країни, то ми чекаємо від неї більш конструктивних кроків», — зауважив Есадуллах Баїров.

Батьки учнів медресе сприймають подібне ставлення з боку силових структур нової «влади» як образу релігійних почуттів мусульман півострова. Вони переконані, що такі дії здатні призвести до спалаху міжнародних і міжконфесійних конфліктів у Криму.

«Це б'є по нашій гордості, нам боляче як корінному населенню, нам боляче як кримським татарам, нам боляче як мусульманам, що з нами не рахуються, що на нас дивляться і бачать в нас ворога. Ми — толерантний народ, були і церкви, і мечеті поруч. Прикро», — висловлює свої переживання батько одного з учнів навчального закладу Алі Алієв.

Як стало відомо, цього ж дня вранці за підозрою у зберіганні зброї та наркотиків обшук провели і у приватному будинку багатодітної кримськотатарської родини у Сімферопольському районі. У місцевому главному МВС відмовилися коментувати ситуацію.

Напередодні у Сімферополі голова Меджлису кримськотатарського народу Рефат Чубаров заявив про те, що нова «влада» Криму проводить стосовно кримських татар «відверту дискримінаційну політику».

Мустафа ЧАУШ (Радіо «Свобода»)

«ВІН У БУДЬ-ЯКОМУ РАЗІ СКІНЧИТЬ ПОГАНУ...»

Російський письменник Григорій Чхартишвілі, більш відомий під своїм літературним псевдонімом Борис Акунін, порівняв сьогоднішню ситуацію в РФ з часом між двома російськими революціями та розповів про своє ставлення до подій в Україні.

Події в Росії дуже нагадують мені те, що відбувалося сто років тому, сказав Б. Акунін в інтерв'ю DW.

«У Володимира Путіна вибору вже немає. Він у будь-якому разі скінчить погано. Це станеться або у вигляді палацового перевороту, або соціального зриву. Коли система відмовляється від виборів, вона не залишає народу вибору», — заявив він.

За словами Акуніна, на даний момент у РФ вибух «ура-патріотизму», який дуже схожий на вибух «ура-патріотизму», що охопив Росію напередодні Першої світової війни, але, на думку письменника, другої революції не доведеться довго чекати.

«Обурення українським Майданом викликане тим, що Україна виходить зі сфери політичного впливу Кремля, а з точки зору кремлівських правителів це погано і неправильно. Вони в XXI столітті продовжують мислити категоріями XX століття, коли прямою політичному впливу надавалося гіпертрофоване значення. Зараз набагато важливішу роль відіграє економічний та культурний вплив. Вони цього

не розуміють, у цьому вся проблема», — зазначив Б. Акунін.

Він вважає, що путінський режим просто не може довго керувати такою великою і складною країною: «Він економічно й організаційно не ефективний. У XXI столітті неможливо керувати Росією за допомогою «ручного управління», що здійснюється однією людиною, без механізму громадського контролю, стримування і розподілу влади. Це все закінчиться банкрутством, передусім, економічним».

Б. Акунін зазначив, що йому стало важко і неприємно перебувати в країні через розпал шовінізму та ура-патріотизму.

* * *
Голова комітету Держдуми РФ у справах СНД Леонід Слущкий вважає, що порівняння російського президента Володимира Путіна з Адоль-

фом Гітлером — «жахливі подвійні стандарти».

Раніше Президент Литви Дая Грібаускайте в інтерв'ю німецькому журналу Focus порівняла дії російського лідера В. Путіна щодо кризи в Україні з політикою Адольфа Гітлера та Йосипа Сталіна. На її думку, Путін «використовує націоналізм як прихід, щоб встановити контроль над країною військовими засобами», повідомляє «РИА Новості».

На думку Слущкого, Російська Федерація сьогодні активно протистоїть «нацизму в Україні» (ймовірно, йдеться про анексію Криму під прикриттям «захисту росіян», а також підтримку тероризму на сході України, що вже призвело до сотень жертв).

«Водночас лідери західних держав порівнюють саме президента РФ з Гітлером. Це жахливі подвійні стандарти», — вважає Слущкий.

БУДЕМО ПАМ'ЯТАТИ...

Галина Петрівна Писарева-Олещук народилася 23 червня 1927 року в с. Нові Кошари Ковельського району Волинської області в родині робітників.

Батько її весь час працював на залізниці. Вона після десятирічки закінчила Луцький педагогічний інститут, а згодом партійну школу. На її долю випало чимало випробувань. В час Великої Вітчизняної війни вона потрапила в партизанський загін А. П. Бринського.

Під час виконання бойового завдання у 1943 році була схоплена гестапівцями і запроторена в ковельську тюрму. Тут довго не тримали, скоріше розстрілювали. Їй дивом вдалося втекти, вирватися із рук фашистів.

У післявоєнний час вона працювала на радянській партійній роботі, спочатку в Луківському районі, а потім в Криму, куди переїхала через стан здоров'я.

Скільки ми знаємо її, вона завжди йшла туди, де важче, і завжди допомагала іншим. Тому що була добросовісною і щирою.

За свою роботу вона нагороджена трьома урядовими нагородами — орденами «За мужність», «Знак пошани» і «Вітчизняної війни».

Вона виростила двох синів, двох онуків, яким віддавала всі свої сили і душу.

Будемо ж і ми пам'ятати достойну людину, хоч вона пішла від нас у інший світ.

Друзі

(Продовження. Поч. на 1-й стор.)
 І це попри цілу низку несприятливих факторів. Незважаючи на своє географічне розташування (західна частина Житомирської області), Новоград-Волинський був доволі зросійщеним. Навіть Олександр Дубо, — тепер він один з найактивніших «братчиків», — до 40 років розмовляв виключно російською. Таку ситуацію активіст пояснює так:
 — Я жив поряд з військовим містечком, а там почути українську мову було не просто. Хіба що від якоїсь бабусі... Але якби я в школі сказав щось українською, то з мене усі сміялися б. Навіть вихідці з села намагалися якомога швидше перейти на російську, бо інакше їх називали б «когутами». Ось таким був моральний клімат у Новоград-Волинському до 1991 року. Звичайно, такий рівень русифікації говорив про неабиякі успіхи радянської імперії на ниві асиміляції, але треба сказати, що й базис для цього був. Вже в 1921 році Новоград-Волинський (тоді Звягель) був значною мірою зросійщеним. Тут був великий від-

починаю розмовляти зі своїми шкільними друзями українською, то у моїй присутності вони переходять на українську, а нерідко й між собою вже говорять. Отже, багато залежить від поколінь. Молодше повернеться до України — тут у мене немає жодного сумніву.
«НАШІ СПОРТСМЕНИ «ТІТУШКАМИ» НІКОЛИ НЕ СТАНУТЬ...»
 У перший же день мого перебування у Новоград-Волинському я побував біля намету самооборонців. Якраз було вечірнє шиккування, урочисте виконання українського гімну та розмови, що стосувалися поточних справ цього патріотичного утворення чисельністю, до речі, майже в батальйон. Але суть навіть не в тому, скільки цих людей, і чи поїде хтось із них у зону проведення АТО. Дай, Боже, щоб нікому не

канці обласного центру. Можливо, в Житомирі нема такого лідера, за яким би пішла більшість міських жителів. У нас менше місто, зате є загальновизнане коло авторитетних людей. Наше Братство існує не один рік, воно витримало випробування часом. Тому навіть люди, які раніше, до Майдану, хотіли щось робити, але боялися, тепер приходять до нас і намагаються принести якусь користь суспільству. Раніше нас збиралося по 5–6 чоловік, а коли пришло 10, то це вже вважалося багато. А тепер ми — реальна сила, з якою не можна не рахуватися. Є люди, які не в Братстві, які не приходять до нашого намету, але вони постійно бачать синьо-жовтий і червоно-чорний прапори біля адміністрації, тому відчують себе інакше, впевненіше. І український патріотизм у Новоград-Волинському вже стає поширеним явищем.
А ось точка зору одного з активістів Братства, учасника найдраматичніших подій на київському Майдані, Володимира Ліберда. Юнак навіть зовнішністю своєю підкреслює, що до радянського минулого поліщукам вже нема вороття. Козацький чуб до лиця Володимиру і — ловлю себе на думці — він додає ваги словам людини, яка до українства прийшла лише рік чи два тому:
 — Багато що змінив Майдан. Він реально створив нову Україну! Посткомуністична Україна перейшла в іншу якість. Раніше я бачив

Храм УПЦ КП тільки будується...

САМОБОРОНІВЦІ НОВОГРАД-ВОЛИНСЬКОГО — ПРООБРАЗ НОВОЇ УКРАЇНИ

Віктор Бусленко і Олександр Дубо

соток євреїв — 48%, чимало росіян — 20%, і навіть етнічні українці далеко не всі розмовляли українською. В навколишніх селах панувала українська, але ж ми говоримо про місто... Мені важко назвати причини зародження в мені українофільства. Якусь роль відіграли патріотичні книжки, прочитані в юності, наклала відбиток і зустріч із вірним побратимом Михайла Кота Віктором Бусленком, якого ми всі шанобливо зовемо «Тарасовичем». Раз чи два бачився з самим Михайлом Котом незадовго до його смерті. Оце, мабуть, і все. А той район міста, де колись учився, я й тепер назвав би новоград-волинським Донбасом. Стосовно всього міста це й справді своєрідний Донецьк-Луганськ. Мешканці цього мікрорайону якщо й не проросійські, то «совкові» — адже там багато відставників, пенсіонерів... Проте останнім часом, коли я

довелося туди їхати. Як на мене, то цінність новоград-волинського батальйону в іншому. Це досить непогано організована патріотична структура, яка могла б суттєво вплинути на ситуацію в місті та в районі. І заодно бути прикладом для наслідування в інших регіонах України. Остаточою переконався в цьому під час розмов з молодими бійцями самооборони. Зверніть увагу на їхній високий рівень громадянської свідомості, на те, як вони уміють мислити і аналізувати ситуацію. Це вже не ті хохли-пристосуванці, які складали чималенький відсоток населення СРСР і жили за принципом: «Моя хата скраю, нічого не знаю». Тут уже національна свідомість заявляє про себе з силою, якої так завжди боялися кремлівські правителі.

Ось як пояснює причини новоград-волинського феномена тренер спортивного клубу «Карате-Січ» Руслан Загривий:
 — На початковій стадії нашої самоорганізації великою була роль Віктора Тарасовича і його найближчих однодумців. Але потім, коли «зачепило» кожного з нас, тоді почала об'єднувати... думка. Спільна думка — одна на всіх. І спільна мета. Коли ми зустрічаємося в наметі, нам уже є про що поговорити. Новоград-волинці тепер активніші навіть, аніж меш-

ва, але значно важливіше, щоб президент чув наш народ, щоб ті, хто прийшов до влади завдяки Майдану, не забували про свої обіцянки. Бо Небесна Сотня померла не за Порошенка і не за Турчинова, люди загинули за Україну. До влади повинні приходити люди, які є патріотами не на словах, а на ділі. І які тепер воюють на Донбасі, відстоюючи територіальну цілісність України.
Тренер з греко-римської боротьби Руслан Савчук вважає, що спорт повинен відігравати важливу роль у житті сучасної людини. Ми навіть торкнулися з ним теми, яку порушував у пресі два роки тому. Чи не створити б нам всеукраїнський оздоровчий рух? Руслан Миколайович відповів:
 — В принципі це реально, але не за нинішніх обставин. Бо важко щось планувати у всеукраїнському масштабі без матеріальної підтримки держави. А й тепер не до спорту... Але загалом я з оптимізмом дивлюся на цю справу. За моїми спостереженнями, припиняється процес зростання відсотка «дітей комп'ютера» чи, як їх раніше називали, — «ботаніків». Діти справді проводять дуже багато часу за комп'ютером, але цікаво, що саме такі діти можуть прийти з батьками до борцівського залу. Народ мудрішає! Адже й справді, коли парубок здоровий, то й дівчата звертають на нього увагу. До речі, багато дівчат приходять на тренування саме через симпатію до знайомих хлопців. Вони, видно, відчувають інтуїтивно, що здорові хлопці й мислять інакше. Скільки наших спортсменів на Майдан ішло! Саме вони й ставали бійцями самооборони. У перших рядах вони стояли! Спорт загартовує, виробляє характер, а це дає можливість краще реалізуватися в житті. А якщо людина успішна в житті, то вона буде думати про те, щоб і держава була успішною. Якщо ж юнак буде палити й пити, то яке у нього май-

Володимир Ліберда

нарколо себе молодь, байдужу до всього. А тепер багато молодих людей почали цікавитися тим, що відбувається навколо них. І мені здається, що вони відчули цінність такого поняття, як Батьківщина. Хотілося б більшої активності молоді, але й те, що є — вже непогано. До нашого намету часом і школярі заходять. Переважно це діти наших активістів. Їм у нас подобається, вони відчувають, що причетні до чогось важливого... Багато чули про київський Євромайдан, для них це невід'ємна складова частина їхнього дитинства. До речі, дехто з політиків каже, що Майдан повинен розійтися, але моя думка така: він повинен стояти. Звичайно, треба поступово наводити порядок у центрі Киє-

ва, але значно важливіше, щоб президент чув наш народ, щоб ті, хто прийшов до влади завдяки Майдану, не забували про свої обіцянки. Бо Небесна Сотня померла не за Порошенка і не за Турчинова, люди загинули за Україну. До влади повинні приходити люди, які є патріотами не на словах, а на ділі. І які тепер воюють на Донбасі, відстоюючи територіальну цілісність України.
Тренер з греко-римської боротьби Руслан Савчук вважає, що спорт повинен відігравати важливу роль у житті сучасної людини. Ми навіть торкнулися з ним теми, яку порушував у пресі два роки тому. Чи не створити б нам всеукраїнський оздоровчий рух? Руслан Миколайович відповів:
 — В принципі це реально, але не за нинішніх обставин. Бо важко щось планувати у всеукраїнському масштабі без матеріальної підтримки держави. А й тепер не до спорту... Але загалом я з оптимізмом дивлюся на цю справу. За моїми спостереженнями, припиняється процес зростання відсотка «дітей комп'ютера» чи, як їх раніше називали, — «ботаніків». Діти справді проводять дуже багато часу за комп'ютером, але цікаво, що саме такі діти можуть прийти з батьками до борцівського залу. Народ мудрішає! Адже й справді, коли парубок здоровий, то й дівчата звертають на нього увагу. До речі, багато дівчат приходять на тренування саме через симпатію до знайомих хлопців. Вони, видно, відчувають інтуїтивно, що здорові хлопці й мислять інакше. Скільки наших спортсменів на Майдан ішло! Саме вони й ставали бійцями самооборони. У перших рядах вони стояли! Спорт загартовує, виробляє характер, а це дає можливість краще реалізуватися в житті. А якщо людина успішна в житті, то вона буде думати про те, щоб і держава була успішною. Якщо ж юнак буде палити й пити, то яке у нього май-

Руслан Савчук

бутне? Ну, поїздить на заробітки, поки сила є, а потім зіп'ється... І ще одну важливу річ я хочу сказати. Ми намагаємось, прищеплюючи дітям любов до здорового способу життя, водночас прищеплювати й український патріотизм. Наші спортсмени «тітушками» ніколи не стануть.

БОРОТИСЯ ЗА КРИМ ІНФОРМАЦІЙНО. ЗА РІДНУ ЦЕРКВУ — ТАКОЖ!

Потім, спілкуючись за кавою з Віктором Бусленком і Олександром Дубо, ми не могли не згадати про Крим:
 — На сьогоднішній день борються за Крим можна тільки інформаційно, — висловив свою точку зору Віктор Тарасович. — Півострів потрапив у таку халепу... Кримчани вже відчули різницю в цінах на продукти, транспорт, ліки. Є велика різниця у ставленні української і російської влади до самих кримчан. Тому для того, щоб Крим повернувся, інформаційна робота повинна проводитися на максимумі високому рівні і постійно. Бо українська армія не може вести бойові дії в Криму і на Луганщині одностайно. Але коли закінчиться АТО на Донбасі, то треба буде провести армійські навчання на материковій частині України, біля Криму. І тоді населення зрозуміє, що ця армія допоможе повернути їм те, що вони мали до анексії півострова Росією, і те, що вони втратили з приходом «зелених чоловічків». Найкраще проукраїнськи налаштовані люди почуватимуться впевненіше. Масові протести в Криму цілком можливі. Але це при умові добре організованої інформаційної роботи. Про це не можна забувати ні на

мить! Адже якщо кримська громада не зрозуміє, для чого наші війська там стоять, то це нічого не дасть, ми будемо лише даремно втрачати людей. А взагалі, я знаю військових, які кажуть так: «Закінчимо АТО на Донбасі, поїдемо воювати в Крим. Крим треба повертати...». Але це військові так кажуть, бо військові операції — це їхня робота. Але ж треба працювати й інформаційно. Бо Росія не є слабкою у військовому відношенні. Основне слово повинні сказати самі кримчани. Скільки наших людей сидять зараз в Інтернеті! Їх треба повною мірою залучати до роботи.

В нашу розмову втручається Олександр Дубо:

— У соцмережах, зокрема і в «Однокласниках», я спостерігаю певні зміни. Проукраїнські сили починають перемагати. Поки що у невеликих інформаційних сутичках, але ж видно, що тенденція позитивна... Якщо у росіян переважають матюки, лайка, образи, то у нас — раціональні аргументи. А моральна й інтелектуальна перевага — це велике діло.

Потім ми поїхали до Свято-Петропавлівського храму, який зводить протоієрей Микола Бричак (УПЦ КП). Настоятеля застали в робочому одязі на... рихтуванні. Разом з помічником він працював у поті чола, зводячи на деревляній землі українську церкву. Ось тут я вже не знав, що й думати — пишатися, що у нас такі протоієрей? Чи, може, позаздрити «клятим москалям» з УПЦ МП, які подібною роботою себе ніколи не утруднюють? У тих грошей кури не клюють, а тому робоча сила завжди знаходиться. У мене з собою була стаття Тамари Сооловей «Хай буде царство твоє як на небі, так і на землі...» («КС» за 13. 06. 2014). Тому у розмові з отцем Миколою мимоволі згадали отця Івана з Перевального. Церкву, яку український священник будував власними руками, кримські шовіністи хочуть відібрати.

(Продовження на 5-й стор.)

Руслан Загривий

Ця стаття з «Кримської світлиці» обговорювалася потім у різних середовищах. І знаєте, люди доводять висновку, що ми повинні стати значно монолітнішими. Наша церква у важкі дні Євромайдану довела, що вона з народом. Це не якесь там гундяєвське відгалуження ФСБ... Отже, й народ повинен допомагати їй стати на ноги. А в Новограді-Волинському лише дві церкви УПЦ КП, та й то у стадії будівництва. У навколишніх селах усі церкви належать до Московського патріархату. Це знову результат поразки в інформаційній війні з Росією. Коли з поліщуками розмовляєш на цю тему, то вони нерідко кажуть: «Ми розуміємо, що краще б ходити у свою церкву, але ж... все одно Бог один...».

От і спробуй їм пояснити, що московський бог таки трохи інший, він частенько заплющує очі на зло. Там від християнства хіба за ритуал залишився, а решта — від лукавого. Якщо говорити про зміцнення православ'я на Житомирщині, то треба визнати: у середовищі поліщуків ще роботи й роботи!

ПРО ЖІНОЧУ «ДЕСЯТКУ» І ПРО ЦИГАН, ЯКІ ТАКОЖ ГОТОВІ ЗАХИЩАТИ УКРАЇНУ

Виявилось, що серед самооборонців є не лише чоловіки. Людмила Возняк-Гона (у минулому спортсменка, кандидат в майстри спорту з плавання) керує невеличким жіночим підрозділом:

— Своїми подругами по жіночій «десятці» я задоволена. Хоча «десятка» це трохи умовно, бо нас уже 23... Збільшується відсоток молоді — шкода, що ви не всіх змогли побачити. Дівчата-старшокласниці закінчують школу, у них екзамени, тому намагаємось їх не відволікати. Постійно з ними спілкуюся і впевнена, що вони будуть з нами. Є серед них справжні активістки, є менш активні, бо вимушені виїздити на заробітки, але у випадку гострої потреби на кожну з них ми можемо розраховувати. Думаємо над тим, як збільшити нашу присутність в соцмережах, бо й на цьому фронті Україні треба захищати. Путін максимально мобілізував свій електорат, досяг цього зомбуванням через підконтрольні канали телебачення. А у нас повинна спрацювати національна свідомість і національна гідність.

Варто зупинитися ще на одній деталі. Серед самооборонців Новоград-Волинського є вже й циганський «рій». Про це також розповів Олександр Дюбо:

— Вони почули по телебаченню, що Путін виставив ультиматум Україні. І натякнув: або ви припиняєте АТО, або Росія вводить на нашу територію свої війська. Після того в наш намет почали стікатися люди. Навіть ті, хто досі жодного разу не був! Прийшли й представники циганської громади міста і сказали, що у випадку чого будуть захищати Україну разом з нами. Вони чергували в наметі кілька разів, пода-

вали нам телевизор, щоб самооборонці могли переглядати останні новини. Люди спочатку сприймали присутність циган дещо насторожено, адже існують певні стереотипи... Але потім заспокоїлися. Це навіть приємно, що ми у Новограді-Волинському не ділимося за вірою і мовною ознакою. Ми всі, незалежно від національності, готові боронити рідну землю.

БЛАГОСЛОВИ, ЗЕМЛЕ, НАШИХ ГЕРОІВ!

Сталося так, що після Новоград-Волинського я відразу поїхав на Івано-Франківщину. Проте хлопців з добровольчого батальйону «Прикарпаття» на місці вже не застав. Без зайвого галасу вони повантажилися на залізничну платформу і відправилися в зону АТО. Шкода, що розминулися. Адже цікаво було б порівняти настрої галичан

«За військову доблесть» — нагорода з Інгуетії

з настроями поліщуків. За те поталанило в іншому: застав у Коломиї нашого вірного «світличанина», 91-літнього Мирослава Симчича, більш відомого в лавах ветеранів ОУН-УПА як сотенний Кривоніс. Йому ще за життя встановили пам'ятник, бо за плечима цієї незламної людини — третина століття, проведена в тюрмах і сталінських таборах. Пан Мирослав уважно слухав мою розповідь про хлопців з новоград-волинської самооборони. А потім сказав:

— Я радий, що житомирці довели свою здатність самоорганізуватися. І порадувало мене те, що навіть цигани Новоград-Волинського готові воювати за Україну. А ви знаєте, що в УПА також існував циганський підрозділ? Це було на теренах Буковини, представники цього наро-

Сотенний «Кривоніс» — очима художника

ду не мали ніякого сентименту до радянської влади і тому вирішили боротися разом з українцями. Вони всі загинули в 1944 році, ніхто не зрадив і не перейшов на бік ворога... Роль українських націоналістів у об'єднанні націй та народностей у боротьбі за свої права важко переоцінити. У лавах УПА воювали і узбеки, і азербайджанці, і грузини. Одного грузина, якого знав ще по нашій партизанці, я зустрів у сталінських таборах на Коломиї... Їхній підрозділ хотів повернутися на територію Грузії, щоб там боротися за незалежність рідного краю. Вони благополучно доїхали до Дніпра, але там їм довелося прийняти бій з частинами НКВС. Хтось був убитий, хтось потрапив у полон. Може, хтось і доїхав до рідних місць? На жаль, я цього не знаю... Треба сказати, що серед інтелігенції поневолених народів ми мали й маємо багато друзів. Скільки теплих слів я почув від грузинів! Кримські татари також висловлювали мені свою повагу — адже саме моя сотня знищила в 1945 році цілий полк генерала Дергачова, який проводив депортацію кримських татар, чеченців, інгушів. Я навіть листувався з татарочкою Заремою, аінша представниця цього народу навіть приїздила до мене в Коломию. Я тоді був молодшим і станцював з нею кримськотатарський народний танець «Хайтарму». А представники інгуського народу навіть нагороду мені вручили — орден «Військова доблесть». Це ж не тільки мене вшанували ці люди, вони таким чином відзначили вагомий внесок УПА в боротьбу з більшовицькою імперією...

...Поки пан Мирослав згадував свою повстанську молодість, я звернув увагу на картину якогось місцевого художника — той зобразив молодого сотенного Кривоноса і його бойових побратимів на фоні Матінки Божої. Подумав: ось заслужила людина своїм життям визнання, вже й такі оригінальні картини створюють прикарпатці! Прожили ми сімдесят відносно мирних літ. І тепер знову тривожно в світі... Невже й нашому поколінню доведеться воювати за свою волю, гинути в сибірських концтаборах? Невже й житомирці, черкащани, чернігівці вимушені будуть народжувати своїх «Кривоносів»? А так би хотілося, щоб жертв не було, щоб все обмежилось мирною працею на благо України. Трішки сумно усвідомлювати, що це значною мірою залежить від бажання однієї лише людини — російського президента (і за сумісництвом «царя-батюшки»), якого підтримує майже 80% населення Росії. Але й оптимізм присутній: наш народ вкотре довів, що до імперської колісниці не дасть себе запрягти, що Україна була й буде Батьківщиною вільних людей.

Сергій ЛАЩЕНКО
(Житомирщина — Прикарпаття — Львів)

КОЛИ МИРОТОЧАТЬ ІКОНИ...

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

І ні в чому їм дорікнути. Бо хоч ми і боролися колись за кожного, хто потрапляв у скруту, але ж то не була гра без правил, а швидше справа честі.

Вже закінчується червень, а курортний сезон так і не розпочався, море — спочиває. Спочивають і ті, хто мав намір зміцнити здоров'я вітамінами, їх, як і раніше, дешевше купити в аптеці, бо там же — не дають на кілограми. Але і тут подобається не все і не всім. Хворі на серце, для кого валідол, як картопля, не приховують розчарування, викладаючи за десять таблеток цього препарату екстреної дії в 5 разів більше, ніж раніше. Сумують і прибічники панкратиону, солібору та багатьох інших найнеобхідніших медичних препаратів. Бо не для всіх чарівне слово «Москва» на упаковці може компенсувати їхні втрати.

Та, як і ведеться, шукала собі вітих, бо не може не бути у всьому цьому якоїсь світлої сторони. Скажімо, газ. Минулого разу я купляла газовий балон за 150 грн. і чекала на нього близько двох місяців. Регулярно чую, що Росія постачає газ чи не у половину світу, а її газові підприємства — на четвертому місці у світі за рівнем прибутковості. Отож, думала, потішусь знову, як і за радянських часів, притиму білизну теплою водою, а не вуличної температури, знову щодня їстимемо свіже гаряче вариво! Вже й проторувала стежину до молочниці, бо молоко дуже доречно для ранкової каші. А молочниця раптом і каже: «Оце придбала балон газу. І скільки б ви думали коштує? Тисячу рублів. Кажуть, ми його до вас аж із Тюмені привезли!». Ось так і обламалася моя заповітна мрія.

Та найважче, з чим не змиритися і до чого не пристосуватися, це сама атмосфера, сповнена злоби, негативу, осуду, ненависті до моєї етнічної батьківщини, її людей, принципів, на яких будується їхній світогляд, а що б були для того поважні підстави — ні слова без обману, ні слова без належного політичного забарвлення.

Особливо обурюють спекуляції, пов'язані зі смертями. Відчуваю усім еством, що цього просто не можна робити, що за це доведеться платити нам усім: тим, хто чинить кривду, хто їй вірить, хто не в змозі утриматися від помсти. То хіба ж може християнська країна бути розсадником гріха?

Кілька днів поспіль з екранів російського телебачення не сходять портрети двох журналістів, які загинули від мінометних обстрілів, супроводжуючи війська так званого народного ополчення. Однозначної оцінки їхня діяльність не знаходить: офіційна російська преса вважає їх героями, бо вони, жертвуючи собою, працю-

Нашу «Світлицю» хтось із читачів назвав «українською іконою Криму»...

вали на імідж тих, хто прагне розчлени і знищити Україну, розтоптати її Конституцію, і це попри те, що один із загиблих — етнічний українець. А дехто, особливо із москвичів, які знають ситуацію ізсередини, виходить за рамки пристойного, висловлюючись так: «Собаці собака смерть!».

Маніпулюючи людською свідомістю (а це публічно визнається Росією основним елементом політики), російські налаштовані діячі забувають, що йдеться про найдорожче у світі, це належне тільки Господу, і потайки, можливо, бажають, щоб подібні приклади тільки множились, відштовхуючи від України світову громадськість і сприяючи вирішенню головного завдання — приєднанню Донбасу до Росії. Інші на високому протестному градусі забувають, що журналісти — це не архітектори російської слави, а лише рядові будівничі, які виконують своє завдання, попри ту високу ціну, якої реально воно, можливо, і не варте.

Але у межах своїх обов'язків вони дійсно діють, як герої, у всякому разі, такого ореолу надає їм їхня мученицька смерть. Цікаво, а як почуваються при цьому політики, які заварили отаку кашу, бо скільки б вони не звинувачували у всіх гріхах фашизму Україну, на телевізійних міжсобойчиках бувають досить відвертими: «Україна — це не держава, хоч тут і намагаються перекопати себе, нібито є якийсь український народ, це — химера, залишилося її тільки трохи «додавити». І тут — всі засоби прийнятні.

І якщо Росія насправді когось і побоюється, то ніяк не міфологізованого нею Дмитра Яроша чи «прикольного» депутата з вилами Олега Ляшка. Вона боїться тих, кому по 20-23 роки і кого, за словами російських політиків, вже ніщо не змусить кричати: «Слава Путіну!» Ці діти — представники нації, «якої немає», навчилися жити за правдою, не узгодженою з Кремлем, і перевірені ярлики до них не дуже клеються.

Та повернімося до журналістів. 6 червня Україна відзначила їхнє професійне свято. Колись таким воно було і для Криму, на яке, траплялося, запрошували і нас, працівників «Кримської світлиці».

Щоправда, коли в 1998 році я перебувала в критичному стані у реанімації лікарні швидкої допомоги і на четвёрту добу у нас закінчилися гроші, а моя мати, яка свято вірила, що тодішні чинов-

ники, як і їхні попередники, мають під костюмом рясу, подалася за порятунком до Ради міністрів. Там спочатку спілкувалися з нею дуже привітно, але, дізнавшись, що я працюю в українській газеті, чиновник одразу ж змінився в обличчі, вибіг з кабінету і більше не повернувся.

Сьогодні, як ніколи, мені б хотілося говорити про добро. Але примусити когось бути добрим, лояльним, людяним просто неможливо. Пам'ятаю перші місяці Майдану в Києві. Щодня повідомлялося про все більшу і більшу кількість потерпілих журналістів. Це були люди різних національностей, бо ті події цікавили увесь світ. За останніми даними, потерпіло 160 працівників ЗМІ, серед яких і загиблі. Зауважувалося навіть, що прихильники Януковича цілили в них не випадково. У тому самому звинувачує сьогодні українських військових і Росія, намагаючись зробити це припущення фактом всезагальної уваги.

Втім, ще зовсім недавно проросійська депутатка О. Бондаренко, яка хизується, що має журналістську освіту, повчала з телекранів, що загибель для журналіста — це цілком нормальне явище, «іздержки професії». В іншому разі, не лізьте туди, куди голова не влізть.

Але полізли і ми. Бо не надто багато було бажаних відстоювати інтереси української громади Криму. Одне із найсуттєвіших досягнень за 23 роки — це пристойне орендоване державою для нас приміщення, як зручне для роботи, так і корисне для нашого газетного іміджу.

«Зупинись і скажи добре слово!» — навчали нас тут. Так у цьому «бронжилеті» від «Артеку» ми і вийшли під кулі тих, хто априорі вважає нас ворогами.

Скажімо, новий господар — він, не дочікуючись поки ми заберемо свої речі, вже обживав приміщення. А робив це так: повернувшись до працівників редакції спиною, старанно зішкрівав із дверей кілька маленьких майже непомітних паперових наліпок із закликком говорити рідною українською мовою. Забувши про правила хорошего тону, чоловік нетерпляче зішкрівав наш образ із новітньої історії Криму.

Але сліди від нашого минулого не піддавалися. Навіть нібито ставали яскравішими. Вони нагадали мені ікони, які мироточать чимись надіями і слезами.

Тамара СОЛОВЕЙ

3 синомком

ЗРОБИТИ ВИБІР!

РОЗПОВІДЬ ПРО ЄВРОМАЙДАНІВЦЯ-КРИМЧАНИНА

Проскурнін Павло народився на Донеччині, у Краматорську, 29 вересня 1986 року. Батьки — мама Олена, домогосподарка; тато Володимир — тренер-консультант з економічного розвитку міст України. Старша сестра Тетяна — дизайнерка з поліграфії. Племінниця Мілана. Син Кирило.

До трьох років Павло жив на Донеччині. З трьох — в Криму — в Красноперекопську. Батькові надали там роботу, та й клімат підходив для дітей. Ходив у ясла, садок, школу. Кожне літо їздив до дідуся і бабусі в Слов'янськ.

У школі любив фізкультуру, малювання, співи. З садка ходив на вільну боротьбу у ДСЮШ. Закінчив музичну школу (ударні інструменти). Після 9 класу вступив до Вищого Керченського морського профучилища, але не закінчив, повернувся в рідне місто — у середню школу. Після школи працював будівельником, офіціантом, барменом, охоронцем. Закінчив курси плиточника-облицювальника. Перебував у громадянському шлюбі. Зараз сам виховує сина Кирилка, якому 4 роки.

...Батько Володимир завжди хвилювався за сина і

вчив робити правильний вибір. Так сталося і з Майданом. Павло, мало про це знаючи, не вникав у суть Майдану в Києві. Але після побиття студентів батько запитав сина: «Ти хоч розумієш, що діється? Ти розумієш, який вибір маєш зробити? Вибирай!».

Павло вирішив їхати в Київ! Подумав про себе: «Невже в майбутньому, коли мій син захоче сказати своє слово, висловити свою думку, його поб'ють, чи вчинять ще гірше?». Довго не вагаючись, зібрав речі і поїхав волонтером на Майдан. «Хоч підмітати чи прибирати, аби бути там!».

Тож у Києві — з 20 грудня 2013 року! Потрапив на Майдан і перше, що зробив, то звернувся в Інфоцентр Громадського сектора Євромайдану. Розпо-

вів про себе і спитав, чи потрібні волонтери. Запропонували стати у варту і вночі оберігати порядок. Згодився. Дали номер телефону киянина Костянтина, який брав на квартиру майданівців, тому що сам також був майданівцем. Годував своїх постояльців, сприяв у вирішенні побутових проблем. Але Павло часто ночував у Будинку профспілок. Був нічним дозорцем. Спав мало.

Коли почалися провокації, офіційно створилася 26 Сотня, в яку ввійшов кримчанин, і хлопці продовжували свої охоронні функції. Павла призначили десятником. Під час найважчих боїв був у центрі подій, де наші хлопці стояли на переродовій з палицями, а звичайний феєрверк використовували як ракетницю.

Був знайомий з Сергієм Нігоянном, стояв з ним у варті на барикаді з боку готелю «Козацький». Смерть побратима сприйняв дуже боляче.

У день наступу «беркутівців», які закидали натовп шумосвітловими гранатами, Павло був серед майданівців і отримав поранення з помпової гвинтівки у щоку. Відразу не відчув болю. Слідом за цим відчув удар в голову від розриву гранати, до якої було прив'язано камінь. Не впав, а зумів утекти від «беркутівців». Добіг до готелю «Дніпро», відчув, що стікає кров'ю. Павла підібрали медики, які в цей час там надавали першу допомогу постраждалим, обтерли кров і замотали голову. Відправили в Будинку профспілок, але Павло вже не міг сам іти, тому хлопці довели його, а ме-

П. Проскурнін

дики наклали Павлові 7 швів і зашили прострілену щоку.

Павло рвався у бій, але його не відпустили, бо мав температуру. Будинку профспілок заповнили пораненими. Павло вважав себе здоровим і вже наступної ночі, 23 січня, був на ногах, а побратими раді його появи. Ходив з усіма на Грушевського, барабанив у бочки, кидав з хлопцями «коктейлі», які самі ж і робили.

У січні, в часи боїв, випадково познайомився з галичанином Павлом Савчуком. Розговорились якось на барикадах. «Кілька днів було достатньо, аби зрозуміти, що ми — одного духу! Павло Олексійович згодом запропонував приїхати у Соснівку, бо в Крим повертатися було неможливо, тому що в рідному Красноперекопську всі були антимайданівцями...».

Знайшлися і спільні інтереси: обидва Павли — заяті велотуристи, тому Павло Савчук запропонував Павлові Проскурніну стати другим інструктором у Міжнародному веломарафоні

«Україна — Італія», який планував на нинішнє літо... Та, на жаль, зараз зробити цю мандрівку неможливо.

Павло Проскурнін приїхав на Львівщину, у Соснівку, в березні цього року. Тимчасово проживає в БФ «Еко-миросердя». Став волонтером фонду. Сприяє у щоденній діяльності. Подружився з соснівчанами, залюбки допомагає новим друзям. Павло одним з перших підтримав акцію «Бронезилет для журналіста», яка зараз триває у містечку, бо на своїй шкірі відчув беззахисність перед кулями ворога. Мріє, щоб скоріше приїхали батьки і привезли синопка, бо скучив за рідними; щоб якнайшвидше настав мир і спокій, а Крим знову став українським; щоб знайти хорошу галичанку, яка буде вірною подругою і доброю мамою для сина...

А поки що Павло Проскурнін — кримський козак — поправляє здоров'я і готується стати на захист України разом з іншими патріотами, не байдужими до майбутнього держави.

Віра ОЛЕШ

Кримський мандрівник

Нічна варт

Охоронець

Привіт таткові!

МЕНІ НАСНИЛОСЬ, ЩО ВОНИ ЗУСТРІЛИСЬ...

Мені наснилось, що вони зустрілись: Убитий в Крутах й вірменин Сергій. В саду едемським на травичці всілись: «За що тебе?» «За Україну, друже мій». «Ти знаєш, і мене за неї вбили, Та це було вже років майже сто. Тоді померли ми, щоб ви нам жили. А вас вбивають... Вас тепер за що?» «Ти пам'ятаєш, друже, звісно, пам'ятаєш, Як біло-біло

в нас цвітуть сади. І ти цей запах п'єш. І ти його вдихаєш... Я б все віддав, щоб хоч на мить туди». «А я ще ввечері узяв дівча за руку й тихенько так до серця притулив. Тоді не знав, що Бог уже розлуку Навіки на Землі нам присудив. Під Крутами стояли ми стіною. В очах не страх, а злість до ворогів. Большевики готовились до бою, Я йшов на смерть... а жити так хотів». «Мені твій попіль стукнув, брате, в груди. Я — вірменин, а теж України — син.

Не мав у серці й крапельки облуди, За те й убив мене проклятий поганин». ...Мені наснилось, що вони зустрілись: Убитий в Крутах й бородач Сергій. В саду едемським на травичці всілись: «За Україну нас вбивають, брате мій...» Оксана ФЕДУРУК

Сергій Нігоян

ГУРТУЙМОСЬ!

У річницю Крут кривавих Віктор Другий, зек-монарх, Ніби мав на те він право, Ніби є він патріарх, Говорив з телеекрану, Крокодила сльози лив, Виступав проти Майдану, Проти люду зло творив. А тим часом на Майдані На морозі люд страждав, Свої права, Богом дані, Чесно й мужньо захищав. Щоб злочинство приховати, «Гарант» раптом «захворів». Зрозумів, пора втікати, Бо народ давно прозрів. Як на сполох — биймо в дзвони! Братаймось, гуртуймось! До борні, самооборони! Від рабства рятуймось! Прокинулись наші люди, Змели тиранію.

Буде лад у нас усяди, Наснага й надія. Засіяють сонцем ясным Небеса над нами, І життя буде прекрасним В містах й над ланами. Олексій КЛЮСКО, пенсіонер, інвалід І групи с. Барвинівка, Житомирська область ШУМИТЬ МАЙДАН Шумить Майдан, вирує прапорами, Биття сердець злітає до небес. Тут нація єднається думками, Високий дух народний тут воскрес! Усі прийшли сюди по добрій волі, Не гнав ніхто нікого батою, Щоби сказати — «Ні!» тупій сваволі,

Що замахнулась гумовим кийком. Прийшли без зброї, без бажання крові, Вогонь надії у очах горів. Наповнювалися серця любов'ю За України дочок і синів. Тож, можновладці, не гнівте Бога І загнуйте прихвоснів своїх, Адже насильство — то лиха дорога, А кров пролита — то найтяжчий гріх. Не провокуйте на криваві кроки, Не підіймайте руку на святе, Бо наш народ засвоює уроки, І як сміття з дороги вас змете! Володимир ГОЛОВКО Сумщина

В історії кожного народу і кожної держави є події, які постійно оточені атмосферою вчячної пам'яті нащадків. Якщо взяти тільки військову історію, то побачимо, що, наприклад, поляки з особливим пієтетом згадують про перемоги під Грюнвальдом та Рацлавіце, росіяни — на Куликовому полі, а німці — під Ватерлоо та Седаном... Ці переможні битви у ході справедливих війн були спрямовані на визволення свого народу від іноземного панування, на оборону своєї незалежної держави. Тому й вивчають історію цих битв на шкільних лавах, тому й пишуть про них книги і знімають фільми, тому на честь їхніх учасників споруджують пам'ятники.

І тільки в умовах колоніального стану країни така традиція порушується, бо загарбники прагнуть стерти ці славні події з пам'яті поневоленого народу, аби пригальмувати процес національного відродження, боротьби за національну незалежність.

Класичним прикладом цього може служити історія Конотопської битви 8-10 липня (28-30 червня) 1659 року, коли українська армія вщент розгромила загарбницькі російські війська. Але пізніше Україна прогала війну, внаслідок чого втратила незалежність, а ще пізніше (наприкінці XVIII ст.) — і політичну автономію. Більшість українських земель опинилися під владою Російської імперії.

Через колоніальне становище України в історичній науці насаджувалися концепції і погляди на історичне минуле, які відповідали насамперед інтересам загарбників. А Конотопська битва уже самим своїм фактом руйнувала міфи про споконвічну й непорушну дружбу між українським та російським народами, про одностайність українського народу в підтримці Переяславської ради 1654 р., про загальнонародне прагнення українців до «воссоединення». Мало того, вона нагадувала російським великодержавним шовіністам про найбільшу в історії Росії другої половини XVII-XVIII ст. поразку російської армії — поразку саме від українців, яка для імперської свідомості була аж надто болючою. Тому Конотопська битва всіляко замовчувалася, а коли й згадувалася, то скоромовкою і відверто вороже, тенденційно, аж до відвертих фальсифікацій.

Українська підколоніальна наука здебільшого мовчала, слово правди могли сказати лише історики, які працювали поза силовим полем Москви (у прямому значенні цього слова). Але зусиль В. Герасимчука, М. Грушевського, Д. Дорошенка, І. Крип'якевича та деяких інших було замало. Лише в останні роки з'явилася низка цінних досліджень українських (А. Бульвінський та ін.) і польських (П. Кролл) науковців, які істотно прояснили передісторію та хід російсько-української війни 1658-1659 рр. та Конотопської битви. Натомість російські автори (І. Бабулін) в дусі пріснопам'ятної «борьби против буржуазных фальсификаторов» прагнуть применшити масштаби битви, трактують гетьмана Виговського як «ізмінника», відмовляють українцям у праві на свою державу, а царський уряд подають у ролі... митроторця (!).

Отже, російсько-польське перемир'я, укладене за спиною України-Гетьманщини у Вільно 1656 р., було брутальним порушенням умов рівноправного російсько-українського договору 1654 р. Тиск із боку Москви на незалежну Українську державу особливо посилювався по смерті гетьмана Богдана Хмельницького у 1657 р., коли через низку об'єктивних причин значно погіршилося її внутрішньо- та зовнішньополітичне становище. Особливо небезпечним було те, що Москва дедалі активніше підтримувала за спиною законного уряду і легітимного гетьмана Івана Виговського опозицію, яку очолювали авантюристи та політичні демагоги — кошові Яків Барабаш та Іван Безпалый, полтавський полковник Мартин Пушкар. Московські вояводи, котрі сиділи зі своїми гарнізонами в Києві та деяких інших містах, дедалі нахабніше втручалися у внутрішньоукраїнські справи, ігноруючи волю гетьмана. Врешті, підбурювана ззовні опозиція взялася за зброю, і Виговський, перебравши всі мирні заходи, мусив застосувати силу.

Російсько-українська війна ставала чимдалі масштабнішою. На кордонах зібралося велике царське військо, яке здійснювало рейди вглиб України, а потім перейшло у відкритий наступ. 10 листопада 1658 р. наказний гетьман Григорій Гуляницький закликав ніжинського наказного полковника Григорія Кобилецького готуватися до оборони, бо «Москва наступає безбожна із свавільниками (пушкарівцями та барабашівцями. — Ю.М.)... все мечем та вогнем розорють, церкви Божі та монастирі палять, священників, іноків та іноків, всіх під меч без жодного милосердя (дають), а крім того, над паннами, добримі дівичами та попадями розоріння чинять, груди їм відрізають, не шкодують навіть

малих дітей, виколюють очі святам на образах...». У той час, як Річ Посполита надавала Виговському скоріше символічну допомогу, а Кримське ханство обмежувалося короткочасними походами, царська Росія спрямовувала значні війська на Україну, не спиняючись перед жорстокими репресіями. Особливо «відзначився» князь Ю. Борятинський, який сплюндрував і випалив околиці Києва, порубав і повисив чимало мирних жителів. Небезпідставно Г. Гуляницький гостро дорікав царському послові за те, що «безпрестанные войска свои на нас с своевольниками насылает и многие места выжгли и высекли... и поругательство над христианами чинят». Послів Виговського, які вимагали в царя не втручатися в українські справи і повернути назад свої війська, було заарештовано, а згодом послано в Україну величезне російське військо на чолі з князем О. Трубецьким, С. Пожарським, Г. Ромодановським, С. Львовим, Ф. Куракінім.

Невеликі українські заслони відійшли до Срібного (Прилуцький полк під проводом

російської армії біля переправи через річку Соснівку під Конотопом. Тут Виговський залишив орду, яка поділилася на дві частини, і половину українського війська. Сам же на чолі решти війська завдав противникові удару. Побачивши нечисленне військо гетьмана, князь Семен Пожарський сміливо пішов на нього, а коли воно почало тікати (як виявилось, це була військова хитрість), кинувся навздогін. Перейшовши за втікачами річку, Пожарський опинився в пастці. Із засідки з двох боків вдарили головні сили Виговського і орда. Одночасно широко розлилася річка, яку козаки навмисне загатили і на додачу зруйнували міст, що унеможливило відступ московської кінноти. Вона застрягла в багні, у «справжніх конотопах», як писав тогочасний хроніст. Узятя в кільце російська армія опинилася в безнадійному становищі й танула на очах... Повторився сценарій Зборівської битви 1649 року.

9 липня 1659 р. союзники завдали удару московському війську, яке стояло під стінами Конотопа. Побачивши, як розгортаються

КОНОТОПСЬКА БИТВА

Битва під Конотопом. Сучасна картина

Пам'ятник І. Виговському

майбутнього гетьмана Петра Дорошенка) та до Конотопа (Ніжинський та Чернігівський полки під проводом ніжинського полковника Григорія Гуляницького). Після жорстоких боїв Срібне було захоплене й винищене, а 16 квітня 1659 р. передові російські війська підступили до стін Конотопа. Почалася тривала облога міста...

Гуляницькому вже не вперше було тримати оборону фортець, і він зі своїми козаками та місцевим ополченням вдало протидіяв ворожим військам. Загарбники задоволювалися тим, що спалили Борзну й передмістя Ніжина в ході своїх короткотривалих рейдів. Основні сили московського війська стояли під стінами Конотопа. Успішна оборона Конотопа дала змогу Виговському виграти час і зібрати досить велике українське військо, яке разом із незначними загонами сербів, молдаван, поляків і «німців» (не тільки власне німців, шведів та ін., а й українців, зорганізованих за зразком німецької піхоти) налічувало майже 60 тисяч. Домігся гетьман і того, що кримський хан Мухамед Гірей IV вирушив йому на підмогу. У першому ж бою загони Карач-бея розбили 15-тисячне російське військо. Біля Крупич-поля союзники з'єдналися і вирушили до Конотопа. 24 червня під Шаповалівкою Виговський розбив чималий ворожий роз'їзд. А 8 липня почалися сутячки з передовими загонами

Пам'ятний знак на місці Конотопської битви

динами й майном наповнили Москву, пішла чутка, що цар виїздить на Волгу, за Ярославль». Сучасні історики встановили, що під Конотопом загинули представники багатьох поважних московських родів, що робило поразку царського війська ще болючішою...

Виговський швидко очистив від загарбників територію Гетьманщини і готував наступ на Москву, збираючись повторити похід Петра Сагайдачного та Михайла Дорошенка. Але невдовзі він був змушений відмовитися від свого наміру. Причиною стало загострення громадянської війни в Україні, вибух повстання в тилу і похід одного з опозиціонерів (Івана Сірка) на Крим, що змусив хана повернути на батьківщину. Українське суспільство не було тоді єдиним, далися взнаки і століття бездержавності, що зумовило розгул анархії та всіляких опозицій, які легко ставали знаряддям у руках іноземних загарбників. Словом, «самі себе зюювали», як потім із гіркотою писав Іван Мазепа. Не бажаючи нищення батьківщини, Виговський склав булаву, яка перейшла до Юрія Хмельницького — недолугого сина Великого Богдана. Скориставшись ситуацією, нова російська армія вдерлася в Україну.

...У жовтні 1659 р. Юрій Хмельницький під тиском російського війська підписав новий (уже нерівноправний) російсько-український договір у Переяславі, внаслідок чого Україна з незалежної держави перетворилася на автономну одиницю у складі Московської імперії...

Попри програму українцями війну та всі подальші невдачі, Конотопська битва була й залишається одним із славних символів національно-визвольної боротьби українського народу, засвідчуючи високий моральний дух і рівень військового мистецтва українського війська. Її досвід іще раз показав, що будь-які воєнні звияти залишаються безрезультатними, коли немає єдності народу, коли фундаментальна загальнонаціональна справа творення держави підмінюється боротьбою за інтереси одного класу, групи чи партії, що має своїм наслідком громадянські конфлікти та війни і втрату власної державності...

Юрій МИЦІК,
доктор історичних наук, професор Дніпропетровського державного університету
(З архіву «КС»)

З такими гаслами п'ять років тому в Україні відзначили 350-річчя Конотопської битви

Багатолітнє проти-стояння Росії і Швеції на рубежі XVII–XVIII століть, відоме як Північна війна за володіння Балтійським побережжям, стало одним з найдраматичніших періодів в українській історії. Експедиційний корпус, очолюваний молодим шведським королем, видатним полководцем Карлом XII, який здобув ряд блискучих перемог, розгромив російську армію Петра I під Нарвою (1700), війська польського короля Августа II Сильного (1702), підкорив Саксонію (1706), в 1708 році вступив на територію Росії.

Гетьман Іван Мазепа вирішив скористатися сприятливим моментом і визволити Україну з-під московського гніту. Але на цей раз щаслива доля відвернулася від талановитого шведського полководця, а заодно — і від українського гетьмана. Через ряд трагічних помилок і прорахунків шведська армія під час генеральної битви під Полтавою зазнала поразки. Карлові XII і його союзникові І. Мазепі довелося рятуватися втечею на територію Османської імперії. Скориставшись переломом у війні на користь Росії і «зрадою» Мазепи, Петро I повністю заволодів Україною, запровадивши режим жорстокого окупаційного терору і насильства над усім українським народом. Унікальна козацько-гетьманська республіка була перетворена на Малоросію, а згодом — взагалі стала південно-західним краєм Російської імперії...

ЧИ Ж «ЗБРОЯ» ПЕРЕМОГЛА ПІД ПОЛТАВОЮ?

«Оружю російської — виват!» (Петро I)

Хоч як, здавалося б, дивно, але питання це цікавить мене дуже давно, буквально зі студентської лави. Вже не пригадаю — на другому чи третьому курсі історичного факультету Одеського держуніверситету ім. І. І. Мечникова довелося мені писати курсову роботу на тему «Полтавська битва». Тема як тема, особливих складнощів у її висвітленні не передбачалося. І в історичних джерелах, і в художній літературі все чітко визначено: блискуча перемога «російської зброї» і поразка шведської армії Карла XII, а разом з тим — безславний кінець українського гетьмана Івана Мазепи.

Керівник курсової, консультуючи, пам'ятаю, рекомендував особливо зосередитись саме на мазепинській лінії. Треба було, по-перше, показати, що гетьманом Мазепа став, так би мовити, нелегітимним шляхом, оскільки відомо, що від нього одержав чималий хабар царський вельможа князь Голіцин (сюжет з цим фактом був присутній майже в усіх літературних джерелах про Мазепу і Полтаву); по-друге, показати, як «підступний» гетьман упродовж понад 20 років водив за ніс царя Петра, і лише тепер, напередодні Полтавської битви, показав своє справжнє обличчя; і, по-третє, загоріти особливу увагу на тому, що Мазепа — заклятий ворог українського народу, тому що збирався зрадити його і

роз'єднати з братерським російським народом...

Цього плану я і дотримався. Необхідна література, що стосувалася теми, була вивчена, усі ці штампи ретельно використані; як обов'язковий атрибут, щедро процитована пушкінська «Полтава», яку всі студенти знали ж напам'ять, особливо ті місця в ній, що стосувалися Петра і Мазепи. Всі ми добре пам'ятали, що цар Петро — «прекрасен, он весь как божья гроза», а український гетьман — неперевершений негідник і «злодей».

Отже, залишалася формальність — захист курсової...

Однак саме під час цієї процедури виникли непередбачені обставини. Наш декан, нині покійний, Кирило Григорович Мигаль (ми його називали «західняком», оскільки він незадовго перед цим прибув в Одесу із Західної України, здається, зі Львова, лекції свої читав виключно українською, що для післявоєнних сталінських часів бу-

вав «блискучими полками» і «рядами непохитних штиків», чомусь не називаються славні імена російських генералів, котрі керували битвою. Скажімо, коли йдеться про Бородинську битву, то історія зафіксувала імена не тільки її основних діячів — М. Кутузова, М. Баркляя-де-Толлі та П. Багратіона, — але й майже всіх генералів, полковників, взагалі багатьох офіцерів, хто забезпечив оборону Багратіонових флешів й Швардинських редути і успішно контратакував ворога, хто хоча б якоюсь мірою проявив себе героїськи під час битви. Усіх, хто «прославил русское оружие при деревне Бородино» (М. Кутузов), ми знаємо поіменно. Це — командувачі армій, корпусів, дивізій генерали З. Олсуф'єв, М. Тучков, П. Строганов, А. Бахметьев, Н. Лавров, І. Дорохов, М. Раевський, М. Платов, І. Паскевич, І. Васильчиков, Д. Неверовський, М. Воронцов, А. Кутайсов, І. Панчулідзев, Г. Емануель, І. Мар-

б'янки... Виявляється, українські козацькі полки, що залишилися вірними російському цареві, під командуванням старого воїна, досвідченого полководця Семена Палія відіграли вирішальну роль у Полтавській битві і перемозі над армією Карла XII. Полковники Павло Полуботок, Іван Скоропадський, Данило Апостол, інші мужні козацькі ватажки, — ось хто «винні» у тому, що «непокедимое господа шведы, — як зазначається в «Журналі Петра Великого», — скоро хребет свой показали, и от наших войск вся неприятельская армия ве-

ПРАВДА МАЗЕПИ І «ПРАВДА» ПЕТРА: ЧИ МОЖНА ЇХ ПОЄДНАТИ?

ло майже опозицією до існуючого режиму), який сидів в аудиторії мовчки при захисті курсових інших студентами, раптом виказав інтерес до мого надто скромного дослідження і «засипав» запитаннями з цієї теми. Причому питання такі, що на більшість з них у мене відповіді не було. Зрештою, тепер зрозуміло, вони й ставились не до мене.

Присутні на захисті викладачі спробували прийти мені на допомогу, відстоюючи офіційну точку зору. Виникла дискусія з багатозначними недомовками, зі згадуванням невідомих авторів і літературних джерел. Так, зокрема, ми почули про книгу з незвичною назвою — «Історія Русів», про твори заборонених істориків... Студенти переглядалися поміж себе, не розуміючи, про що дискутують наші викладачі, адже все так «очевидно» — під Полтавою перемогло «русское оружие», про це говориться в кожному підручнику з історії СРСР, про це ж із особливою силою наголошується в пушкінській поемі:

«И, злобась,
видит Карл могучий
Уж не расстроенные тучи
Несчастных нарвских
беглецов,
А нить полков блестящих,
стройных,
И ряд незыблемый
штыков».

Але такі «аргументи» нашого декана явно не переконували. Відповідь же на те, чому він був незадоволений, я зміг отримати лише згодом, коли ознайомився з історичними джерелами, які переконливо аргументують інший погляд на полтавську драму 1709 року.

ЗАГАДКА «ГЕНЕРАЛЬНОЇ БАТАЛІЇ»

При ознайомленні з історичною літературою про Полтавську битву звертає на себе увагу майже повна відсутність яких-небудь відомостей про героїв баталії, про тих, хто команду-

вав, М. Лебедев, А. Горчаков, П. Коновніцин, полковники Д. Давидов, А. Чернишов... Перелік відомих героїв Бородини можна продовжувати.

Можемо послатися й на інші битви. Наприклад, історичні джерела називають конкретні імена тих, хто командував полками, які під хоругвами з золотим левом на синьо-блакитному фоні в Грюнвальдській битві 1410 року розгромили німецьких рицарів, чи навіть ще раніше — Мамаю на Куликовому полі в 1380 році.

Про тих же, хто вийшов переможцем у битві проти «могутнього Карла» в липні 1709 року на берегах річки Ворскли під Полтавою, відомості практично відсутні. Мимоволі виникає запитання: чому? Чому автори численної літератури про Петра I та його час так загадково замовчують героїв його «генеральної баталії»? Навіть таке спеціалізоване фундаментальне видання, як багатотомна «Советская историческая энциклопедия» в досить змістовній статті про Полтавську битву, крім самого Петра та його улюбленця, колишнього продавця пиріжків з горохом і майбутнього генераліссимуса Алексашку Меншикова, глухо згадує ще лише двох-трьох учасників подій. І — все...

До речі, у Пушкіна вибір «героїв баталії» теж був невеликий: окрім «благородного Шереметева», ще — «и Брюс, и Боур, и Репнин». Ось і всі «птенцы гнезда Петрова... / Его товарищи, сыны».

Загадку «генеральної баталії» певною мірою допомагають нам розкрити документальні і літературні джерела, зокрема «Історія Малої Росії» Д. Бантиш-Каменського, «Історія Малоросії» М. Маркевича, «Історія Русов или Малої Росії», праці старшинсько-козацького літописця Григорія Гра-

сьма опрокинута».

«Сражение сие, — розповідається, наприклад, в «Історії Русов», — почали шведи на самому рассвете и конницею своею напали на регулярную конницу российскую и прогнали ее за ее шанцы. Но начальник казачий, Палей, с казаками своими, напад тогда на шведов в тыл и на фланги их фронтов прорвавшись в интервалы, сделал великое им поражение копьями и из ружьев, от чего они, смешавшись, побежали с своим шанцем и потеряли генерала своего Шлиппенбаха, взятого в плен. Казаки, преследуя шведов до их шанцев, провели позади себя сильную колонну пехоты российской под командою генерала Меншикова... Шведы, не имея артиллерии и претерпев от россиян великий урон, показали во фронте своем многие интервалы или пустоту, а Палей, сие приметя, тотчас ворвался в них казаками и произвел всеобщее замешательство в неприятеле... Смешанные казаками, обратились шведы в бег».

Отже, як бачимо, козацькі полки Семена Палія, Івана Скоропадського, інших героїв битви примусили шведів «показати хребет». Не було б їх на полі бою на боці російської армії, — напевне, довелося б з-під Полтави тікати Петрові з Меншиковим, а не Карлові з Мазепою...

Та не діждалися воїни 20-тисячного українського ко-

зачого корпусу визнання їхнього подвигу на полі бою. Не вважав Петро за потрібне визнати це і назвати героїв героями. Не зробили цього і пізніше. Навпаки, Полтавська перемога Петра стала справжньою трагедією для України. Розлучений на Івана Мазепу, цар вирішив помститися усьому українському народові. Постраждали не тільки прихильники гетьмана, яких тисячами вбивали, вішали, садили на палю, але й все козацтво, зазнала руйнувань і пограбування Запорозька Січ. Фізичним винищенням кращих сил України, руйнуванням матеріально-го добробуту українського народу цар виснажував його сили, аби він знову не зміг виступити проти Росії.

Далі в «Історії Русов» читаємо: «Победа над шведами, так славная и решительная, торжествована была, обыкновенно, молебствиями и пированием, на которое приглашены были и все пленные генералы и министры шведские. Им возвраще-

нів, що цілими тисячами гинули від втоми, голоду і нездорового повітря; і всі ті біди і кривди наші тепер ще збільшилися під теперішніми порядками; начальствующим над нами чиновниками московські, не знають прав і звичаїв наших і майже безграмотні — знають тільки, що їм все над нами чинити можна».

«ВОРОГ РОСІЇ І ПЕТРА»

Один із визначних дослідників мазепинської проблеми, професор Олександр Оглоблин переконливо доводить, що хоч саме таке визначення дає йому Пушкін у своїй поемі «Полтава», повторюючи це твердження у різних варіаціях кільканадцять разів, Мазепа принципово не був ані русофілом, ні русофобом. Він вважав за можливе співжиття з Москвою на засадах Переяславської угоди Богдана Хмельницького, бо така була реальна дійсність, отримана ним від своїх попередників. Гетьман робив усе можливе, щоб у таких умовах сприяти розвитку своєї країни, розви-

ДРАМА

вати культуру й духовність українського народу.

То що ж спонукало гетьмана Мазепу перейти з-під опіки одного правителя до іншого? Чому, будучи улюбленцем Петра, найвідданішим царським слугою упродовж більш як двох десятиліть, він раптом став «зрадником», його «заклятим ворогом»?

Звичайно, ніякої раптової не було. Відповідь на ці запитання неупереджені українські історики шукають, з'ясовуючи передусім реальну політику Московської держави, яка послідовно протиснула курс на повне знищення національного суверенітету України й руйнування її самобутньої державності, поступову її інкорпорацію до складу Росії. Цей процес, як відомо, розпочався практично відразу ж після 1654 року, коли волею Богдана Хмельницького Українська козацько-гетьманська держава опинилася під п'ятою «царя сідного, православного».

Вже наприкінці XVII століття московські правителі почали обмежувати коло питань, вирішення яких залежало від гетьманського уряду. Насамперед, урізалося право зносин з іноземними державами, посилювався контроль над внутрішньополітичними акціями українських урядових органів, проведенням фінансово-економічної політики тощо. Вирішення багатьох питань, якими займалися гетьман та його уряд, почали перекладати на себе спеціальні царські установи.

Втрата автономних прав Гетьманщини стала особливо відчутною на початку XVIII ст., за правління Петра I. Для нього, як і для його наступників, Україна і її народ були не автономною державою та нацією, а лише відповідним «будівельним матеріалом» для зведення Російської імперії.

(Продовження на 9-й стор.)

Політика нового російського царя щодо України була виражена ним у зловісних намірах «прибрати Україну до своїх рук» (це його вислів). Чим далі посилювалось грубе втручання царя у її внутрішні справи, збільшувався економічний прес на населення, яке мусило утримувати за свій коштом російські військові гарнізони, сплачувати в російську скарбницю непомірні податки тощо.

Особливо важким тягарем для українського народу було утримання численних російських військ, що стояли регулярним постом на території Гетьманщини. Іноді царська армія в Україні нараховувала до 100 тисяч чоловік. Це надзвичайно обтяжувало населення, особливо селянство, яке було зобов'язане будувати і ремонтувати казарми, доставляти підводи, дрова, фураж для коней, виконувати інші обов'язки. Для утримання армії російське командування фактично реквізувало у селян сотні тисяч голів великої рогатої та

Бурлачук у своїй книзі «Владимир Раевский» (із серії «ЖЗЛ», М., 1987), розповідаючи про будівництво «північної Пальмири», який належало прорубати «вікно в Європу», наводить такий факт: «Тільки с Черниговской губернии сюда пригнали десять тысяч казаків, и ни один не вернулся! Дорого обошлось нашему народу это «окно»... Гнівню засуджує з цього приводу знуцання Петра над українськими козаками Т. Г. Шевченко. Він називає його «лютим катом України». У знаменитій поемі «Сон» гетьман-патріот Полуботок проклинає несамолюбного царя:

О Боже наш
милосердний.
О царю поганій,
Царю проклятий,
лакавий,
Аспиде неситий!
Що ти зробиш
з козаками?
Болота засипав
Благородними костями;
Поставив столицю
На їх трупах катованих!
Про це ж йдеться у програмному документі Кири-

вратит нам права нашей вольности...».

Полтавська драма 1709 року і каральні дії російських військ завдали Україні нових страждань. Економічне і політичне насильство над українським народом доповнилось його духовним спустошенням — було взято курс на асиміляцію українців шляхом їхньої русифікації. В 1720 р. Петро I видав розпорядження, яким заборонялося друкувати в Україні будь-які книги, крім церковних. Але й релігійні видання дозволялося друкувати лише після уніфікації з російськими. В українському діловодстві запанувала російська канцелярська мова. Те ж саме відбувалось в освіті. Навіть свою самоназву українці втратили, перетворившись на «малоросів».

У своїй політиці ліквідації Української козацько-гетьманської республіки Петро I послідовно викоринював усі ознаки її державності, систематично ослаблював, фізично винищуючи її населення, руйнуючи його матеріальний добро-

могали і насильно не брали.., а покупали добровольним торгом і за наличні денги».

Напевне, слід пожалкувати, що не судилося нашому народові скористатися благородними намірами видатного європейського полководця, який до того ж сам зазнав поразки і опинився в надзвичайно скрутному становищі. Досі історики з'ясовують причини цієї драматичної ситуації — і для шведів, і особливо для українців. Одні звинувачують Карла XII в його прорахунках, погано розроблених планах воєнної кампанії, інші закидають провину Мазепі. Пруський король Фрідріх II Великий з цього приводу писав: «Закидається Карлові XII, що здався він на обіцянки Мазепи. Та козацький гетьман не зрадив його; навпаки, Мазепа сам був обманений несподіваним збігом обставин, яких ані передбачити, ані оминути не міг».

Бо й справді, дослідники називають цілу низку трагічних обставин і тактичних прорахунків, які можна було обминути, і Полтавської трагедії могло не бути. Й існувала б тоді в північному заході Шведська імперія, а Росія змушена була б залишатися без Балтійського «вікна», як залишається вона й досі без Босфору і Дарданелл, хоча прагнула цього віками...

«ВИЗНАЧАВСЯ ПРИКМЕТАМИ СВОГО НАРОДУ...»

Характеризуючи величну постать гетьмана Івана Мазепи, його роль в українській історії, кожен неупереджений українець має замислитися над тим, чи є хоча б найменші підстави вважати зрадником державного діяча, який намагався звільнити свій народ від соціального і національного поневолення? Чи міг лідер нації, якого іноземні дипломати характеризували як політика, котрий над усе ратував за долю своєї Вітчизни й «визначався у цьому прикметами свого народу», бути зрадником цього ж народу? Чи може сприйматися нами, українцями, діяльність його як зрада, коли він діяв буквально одержимий саме у таких сферах, як захист інтересів своєї держави, розвиток національної освіти, культури, розвиток духовності свого народу, споруджуючи десятки храмів?

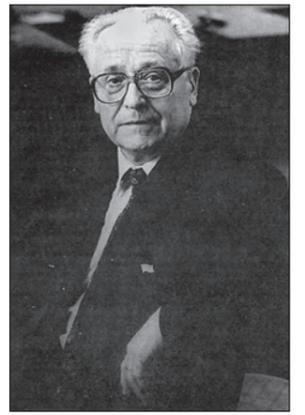
На наш погляд, абсолютно мав рацію у своїй оцінці ситуації російський історик

другої половини XIX ст. Олександр Брюкнер, який цілком резонно стверджував, що союз Мазепи зі шведським королем Карлом XII «не може бути більше неморальним як союз, що його двома роками пізніше уклав молдавський господар Кантимір з російським царем Петром Великим проти турецького султана» і тому «політику гетьмана Мазепи належить уважати як ein Meisterstück, а спробу визволення України з-під панування тодішньої малокультурної імперії як героїчний акт».

В історії багатьох народів лідери, що відважилися на аналогічні діяння, увічнені, визнані як найбільші, найшанованіші національні герої. Їхніми іменами названі міста-столиці, навіть самі держави. Такої честі удостоєні Джордж Вашингтон, перший президент Сполучених Штатів Америки, який «зрадив» Велику Британію, очоливши армію колоністів у війні за незалежність у Північній Америці; Симон Болівар, керівник боротьби народів Південної Америки (Венесуели, Колумбії, Перу) за незалежність від іспанського панування. Мали щастя бути у цьому ряду національні герої наших сусідів поляк Тадеуш Костюшко (до речі, українського походження) і угорець Шандор Петефі та багато інших видатних керівників національно-визвольної боротьби. Зрештою, і Богдан Хмельницький, який очолював Визвольну війну українського народу 1648–1654 років, теж «зрадив» Річ Посполиту...

Нешаслива історична доля, на превеликий жаль, виявилась немилосердною до Великого Гетьмана, славного українського патріота, який бажав здобути волю, відстояти честь своєї Батьківщини, але, знеслившись у важкій боротьбі, загинув, затаврований анафемою. Важка недоля спіткала й увесь український народ, розпорядившись подіями не на його користь. Для Росії ті події були переможно-тріумфальними, для України ж — Полтава стала великою драмою, болючі наслідки якої відчуваємо й ми, нинішні сучасні.

**Семен ЦВІЛЮК,
доктор історичних наук, професор кафедри історії державності України та культурології Одеського юридичного інституту**
(Газета «День», 2007 р.)

Яр Славутич

ПОЛТАВСЬКА БИТВА

Встають перед зором
задимлені далі,
Полтава, Батурин
і Ворскло встають.
Козацькі загони,
за волю повстали,
На північ верстають
окрилену путь.

Над ними гетьманські
гойдаються стяги,
Гранчасто цвіте
золота булава.
Рушає Мазепа,
свідомий звитяги,
І славу навколо
співає трава.

І в ноги лягають
стеги неозорі,
Привітно лунають
байраки здала...
— На поміч! На поміч! —
волає у зморі
Поранений швед,
посланець короля.

І рвійно знялися
шаблі — як шуліки!
Метнулися навально
легкі козаки.
Свій гнів на Москву
вихлюповують ріки,
Відомсту на неї
виносять балки.

І неба, й землі
невгамовність невинна,
Повставши пекельно,
у битві кипить.
Вкривається трупом
полтавська долина,
І меркне у димі
полтавська блакить.

Як вої Олега,
стрільці Святослава,
Богданові лицарі,
зрослі з біди, —
Полки Гордієнка
розколюють лави
Московської, хижої,
злої орди!

Це судного дня
довгождана когорта
Підводять окрилля
з шабел і вогнів;
Це слава козацька
й гетьманська погорда
Вергають на ворога
звагу і гнів!

Велика звитяга,
та війська не досить.
Навали п'ятох
не здолає один.
І шведи здаються,
і жалі голосить
Дніпра голубого
зажурений плин.

Він тужно тече,
багрянюючи кров'ю,
Гойдає журбу
січових корогов
І з ніг короля
обмиває з любов'ю
Пролиту в бою,
запорошену кров.

І дальні дзвіниці
ридають в одчаї,
І в жалощах никнуть
і поле, і сад.
І, зором шугаючи
в далі безкраї,
Мазепа вельможно
відходить назад...
1959

ПОЛТАВИ

дрібної худоби, величезну кількість хліба та інших продуктів, що призвело до занепаду господарства. В українських селах тоді з'явилось гірке прислів'я: *Москалики, соколики, поїли ви наші волики, А будете здорові, — поїсте й останні корови.*

В численних війнах, які Росія вела тоді на півдні і в Прибалтиці, українські козацькі війська постійно використовувались як гарматне м'ясо — їх кидали у найтяжчі й безвихідні битви. Але найганебнішим знуцанням над українськими козацькими полками було те, що цар примусово забирав їх для будівництва нової столиці Росії — Санкт-Петербурга, де десятки тисяч їх усіяли своїми кістками прибалтійські болота.

Не існує точних даних про кількість українських козаків, селян, ремісників, які загинули на роботах при спорудженні укріплень, каналів, осушенні боліт. Але про масштаби їх смертності й каліцтва можна судити ось з такої цифри: тільки на будівництві Ладозького каналу в 1721–1725 рр. загинуло 13 тисяч козаків. Полковник Черняк, описуючи в 1722 році хід робіт на цьому каналі у своїй доповіді російському сенату, зазначав:

«При Ладозі у каналній роботі многеє число хворих і померлих знаходиться, і що раз, то більше умножаються тяжкі хвороби — найбільше вторинна гарячка і опух ніг, і мруть з того. Однак представні офіцери, не вважаючи на таку нужду бідних козаків, за повелінням пана бригадира Леонтієва без жадного бачення немилостиво б'ють при роботі, — хоч і так вони її не тільки вдень і вночі, а навіть в дні недільні і празничні одправляють — без спочинку до неї приганяють. Боюся я, отже, щоб козаків не погубити як торік — що їх хіба третя частина скалічених в минулім році додому вернулася...».

А російський автор Фока

ло-Мefeldiivskogo братства — «Книзи буття українського народу». У пункті 90 зазначено, що козацтво потрапило «у неключому неволю московському цареві», який «положив сотні тисяч в канавах і на костях збудував собі столицю».

Роздумуючи про тяжкі муки України, якими «перелякати саме б пекло можна», Великий Кобзар у поемі «Іржавець» змальовує картини петровського геноциду українського народу такими словами: «воєводи, Петрові собаки, рвали, гризли... і погнали на болото город будувати».

Тому-то, зрештою, й дався Іван Мазепа до драматичної спроби позбутися зверхності Росії і повернути державну незалежність Україні. Наприкінці жовтня 1708 року він відправив Стародубському полковникові І. Скоропадському грамоту з викладенням причин, що спонукали його до переходу на бік шведського короля Карла XII. «Московская потенция уже давно имеет всевозможные намерения против нас, — писав гетьман, — а в последнее время начала отбирать в свою область украинские города, выгонять из них ограбленных и доведенных до нищеты жителей и заселять своими войсками. Я имел от приятелей тайное предостережение, да и сам ясно вижу, что враг хочет нас — гетмана, всю старшину, полковников и все войсковое начальство — прибратъ к рукам в свою тиранскую неволю, искоренить имя запорожское и обратитъ всех в драгуны и солдаты, а весь украинский народ подвергнуть вечному рабству. Я узнал об этом и понял, что московская потенция вступила к нам не ради того, чтоб нас зачитит от шведов, а чтобы огнем, грабежом и убийством истреблять нас. И вот, с согласия всей старшины, мы решились отдаться в протекцию шведского короля в надежде, что он оборонит нас от московского тирана и ога и воз-

бут, виснажуючи сили. Автор «Історії Русів» мав усі підстави порівнювати царя з азіатським тираном і докоряти його за жорстоке ставлення до України. «Повергать народы в рабство и владеть рабами и невольниками есть дело азиатского тирана, а не христианского монарха...».

«ЗЛОВІСНИЙ АНГЕЛ УКРАЇНИ»

Принагідно спробуємо внести деяку ясність в питання про взаємини Івана Мазепи із шведським королем. Для цього ще раз звернемося до документальних свідчень «Історії Русів». Як наголошує її автор, Карл XII від імені своєї та інших країн Європи надавав гарантії існування незалежної козацької республіки. «Мені відомо, — звертався король до українського народу, — що цар московський, будучи ворогом непримиримим усім народам та бажаючи підкорити їх, повернув козаків у виключне своє рабство, зневажаючи, віднімаючи та скасовуючи всі ваші права та свободи, урочистими з вами договорами та трактатами підтвердженнями...».

Отже, я обіцяю і перед цілим світом клянуся честю своєю королівською, повергнувши ворога свого, відродити землю Козацьку або Руську в первинний її стан самостійний і ні від кого в світі не залежний, про що я з гетьманом вашим Мазепою, і письмовими актами зобов'язався та затвердив, а гарантувати їх взялися найперші в Європі держави».

Автор «Історії Русів» наводить красномовне свідчення про ставлення до українських селян з боку російських і шведських військ: «Я — слуга царский! Я служу Богу и государю за весь мир христианский! Куры и гуси, молодичи и девки, — нахабно заявляли москалі, — нам приналежат по праву воина и по приказу его благородия!». Шведи же, на против, нічого у обивателів не ви-

Цар Петро відвідує гетьмана Павла Полуботка у в'язниці. Художник В. Волков. Олія. Кінець XIX ст.

КОЖНОГО ДНЯ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ВИБУХАЄ НОВИМИ ПОВІДОМЛЕННЯМИ. ЯКЩО ШЕ ЖЕВРІЛА НАДІЯ, ЩО НАЙБЛИЖЧИМ ЧАСОМ УКРАЇНА ЗАХИСТІТЬ, ПРОСТЯГНЕ РУКУ НАШИМ ПОБРАТИМАМ У КРИМУ, ТО НІНІ НА ХОЛОДНО-

МУ ВІТРУ ЗГАСЛА ОСТАННЯ СВІЧКА. КРИМ ОКУПОВАНИЙ, І ЦЕЙ ФАКТ НЕ ЛИШЕ НЕ ПРИМИРЮЄ З ДІЙСНІСТЮ, А ЛИШЕ РОЗ'ЯТРЮЄ ДУШУ. КОЖНА ЧЕСНА ЛЮДИНА НА МАТЕРИКОВІЙ УКРАЇНІ ВІДЧУВАЄ СВОЮ ПРОВИНУ...

НАШ УКРАЇНСЬКИЙ КРИМ...

«Чому ми допустили це? Чому цей жахливий сон став дійсністю?». Сьогодні вкотре запитуємо себе: що може зробити кожен освітянин, який співпрацював з кримськими педагогами та науковцями? І наші діти чекали сонячного літа, аби вирушити ближче до моря, до сонячного Кримського півострова? Так, сьогодні українці чекають нашого слова підтримки. Це справді важливо — не почуватися самотнім у такому жорстокому і розбурханому світі. Чекають підтримки українські педагоги, науковці, письменники, публіцисти. Їхньою зброею завжди було слово. Вони щедро ділилися своїми знаннями з молоддю, плекали українське слово, аби воно не загубилося серед мороку небуття.

Н. Осипчук

...Наші читачі добре знайомі з діяльністю єдиної української газети на Кримському півострові «Кримська світлиця». Нині перед колективом «Кримської світлиці» постає питання: якою буде подальша доля газети? Що чекає на колектив і чи зможе він взагалі видавати газету? Зрештою, йдеться про виживання всього українського на окупованій території. У «Кримській світлиці» друкуються багато освітян, письменників з усієї України, тож сьогодні настав час об'єднатися та підтримати кримських колег...

Українське слово вважали своїм рідним кримські татари. Про це розповідало мені татарське подружжя Діляра та Іскандер — їхні діти полюбили українську мову, спілкувалися між собою. У долі цієї родини відобразилася трагічна доля кримськотатарського народу... Батьки Іскандера роками поневірялися на чужині, але не втрачали надії повернутися на Батьківщину. Той страшний день, коли з Криму було виселено корінний народ — татар, ані ця родина, ані тисячі інших кримських родин не забудуть до кінця життя. Нині ця родина у розпачі. Не знають, як житимуть далі, не уявляють себе поза Україною їхні діти. «У 1944 році наші родини депортували з Криму. А тепер нам знову загрожують, що будуть виселяти, відберуть наші будинки...». А ще говорять, як зовсім недавно вони так раділи перемозі українського народу, вірили, що усі ми разом будуватимемо спільне європейське майбутнє. «Наша мрія, щоб Кримський півострів перетворився на справ-

жній курорт, — ділиться своїми думками Діляра. — Треба, щоб з прибережної смуги зникли усі паркани, які останніми роками з'явилися біля моря. Наші кримські татари пропонували, щоб усі мешканці Криму могли безперешкодно користуватися пляжами». Так, мріяли, сподівалися на краще. А ще хотіли запросити влітку знову відвідати цей райський куточок — селище Морське, що у Судацькому районі. Вони взагалі вміють бути владними, ці люди. І Діляра влячна, що одну зі своїх книжок — повість «Життя починається не з понеділка» — я привезила саме корінному народу півострова — кримським татарам. Один з головних героїв, Муса-апа, мріяв стати професійним музикантом, та не судилося: «Як я хотів навчитися нотній грамоті, щоб називатися професіоналом. Але тоді нам не дали цього зробити. Депортація — то найтяжче, що було в моєму житті...».

Справді, у долі кримського татарина Муси Мамбетова відображена доля тисяч його земляків. Колись разом із дружиною Евеліною вони так мріяли повернутися на рідну землю. Перенести далося взнаки: Евеліна захворіла. І хоча Муса намагався усіляко підтримати дружину, розумів, що невдовзі вона його залишить: «Погляд Евеліни був прикутий до вікна. На вулиці несамовито шаленів вітер, розгойдуючи голі гілки дерев, а більшість колгоспників не мали жодного уявлення про те, як вирощувати й доглядати сади. Тож не дивно, що у багатьох передгірних районах, де до війни росли сади й виноградники, з'явилися кукурудза й овес. Лише 28 квітня 1956 року Указом Президії Верховної Ради СРСР кримські татари

були звільнені зі спецпоселення без права повернення конфіскованого під час виселення майна і без права повернення в рідні місця... Належні злочинці, які завинили перед рідною землею або скоїли тяжкий гріх.

Але татари, незважаючи на усі заборони, поверталися на рідну землю, випалену гарячим кримським сонцем... У татарських родин добре були відомі факти, які влада усіляко приховувала від громадськості. Листопад, 1967 рік. Герой Радянського Союзу Абжураїм Решидов попередив владу, що спалить себе, якщо йому не нададуть житло. В селі Генеральському Алуштинського району Сеїр Джемалідинов разом із сім'єю на знак протесту з приводу відмови в наданні помещання оголосив голодування. 15 серпня 1968 року близько 100 осіб з дітьми розташувалися біля входу до об'їзної дороги, заявляючи про свої права, заявляючи про свою правоту. Тоді влада порушила судову справу щодо організаторів акції. Попри заборону, татари масово поверталися на рідну землю (влада називала це «неорганізованим переселенням»). Татари все активніше заявляли про свої права, заявляли до правозахисних організацій, але місцеве керівництво на це не зважало. Тоді татари все частіше владалися до актів самоспалення. Протестуючі проти насильницького виселення, Муса Мамут 23 червня 1978 року спалив себе. На його похороні татари розгорнули транспаранти: «Дорогому Мусі Мамуту — від кримськотатарського народу», «Він покінчив життя самоспаленням на знак протесту проти дискримінації на Батьківщині». Односельць Муса Мамбетов заявив: «Муса загинув за справедливу справу. Ми присягаємося продовжити його справу і досягнемо того, щоби Крим — наша Батьківщина — став нашим...».

...Здавалося, що ці спогади мають назавжди залишитися в минулому... Втім, історія повторюється, тож маємо добре засвоїти її уроки. Головне, щоб українці Криму та кримськотатарський народ не почували себе забутими Богом і людьми. Не будьмо байдужими до цих людей, які так чекають від нас допомоги.

Здавалося, без умілих рук господарів. Бо як татари залишили свої глинобитні будівлі, обсажені виноградниками, перестали родити сади... Вже у листопаді 1944 року на пленумі Кримського обкому партії змушені були визнати, що нові жителі зовсім не вміють господарювати: «Як доглядати за кримськими садами, ніхто із переселенців не знав, а ніхто з місцевого керівництва їм не розтлумачив...». Не найкращими були справи і в передгірному Бахчисарайському районі. Тамтешні переселенці мали справу із деревами лише тоді, коли треба було витопити піч. Через це не випадковими стали факти вирубки дерев, а більшість колгоспників не мали жодного уявлення про те, як вирощувати й доглядати сади. Тож не дивно, що у багатьох передгірних районах, де до війни росли сади й виноградники, з'явилися кукурудза й овес. Лише 28 квітня 1956 року Указом Президії Верховної Ради СРСР кримські татари

були звільнені зі спецпоселення без права повернення конфіскованого під час виселення майна і без права повернення в рідні місця... Належні злочинці, які завинили перед рідною землею або скоїли тяжкий гріх.

Але татари, незважаючи на усі заборони, поверталися на рідну землю, випалену гарячим кримським сонцем... У татарських родин добре були відомі факти, які влада усіляко приховувала від громадськості. Листопад, 1967 рік. Герой Радянського Союзу Абжураїм Решидов попередив владу, що спалить себе, якщо йому не нададуть житло. В селі Генеральському Алуштинського району Сеїр Джемалідинов разом із сім'єю на знак протесту з приводу відмови в наданні помещання оголосив голодування. 15 серпня 1968 року близько 100 осіб з дітьми розташувалися біля входу до об'їзної дороги, заявляючи про свої права, заявляючи про свою правоту. Тоді влада порушила судову справу щодо організаторів акції. Попри заборону, татари масово поверталися на рідну землю (влада називала це «неорганізованим переселенням»). Татари все активніше заявляли про свої права, заявляли до правозахисних організацій, але місцеве керівництво на це не зважало. Тоді татари все частіше владалися до актів самоспалення. Протестуючі проти насильницького виселення, Муса Мамут 23 червня 1978 року спалив себе. На його похороні татари розгорнули транспаранти: «Дорогому Мусі Мамуту — від кримськотатарського народу», «Він покінчив життя самоспаленням на знак протесту проти дискримінації на Батьківщині». Односельць Муса Мамбетов заявив: «Муса загинув за справедливу справу. Ми присягаємося продовжити його справу і досягнемо того, щоби Крим — наша Батьківщина — став нашим...».

Здавалося, що ці спогади мають назавжди залишитися в минулому... Втім, історія повторюється, тож маємо добре засвоїти її уроки. Головне, щоб українці Криму та кримськотатарський народ не почували себе забутими Богом і людьми. Не будьмо байдужими до цих людей, які так чекають від нас допомоги.

Наталія ОСИПЧУК, кореспондент газети «Освіта», член НСПУ (№ 17, 16-23 квітня 2014 р.)

ПОДВІЙНЕ ГРОМАДЯНСТВО В КРИМУ

Громадяни Росії, що проживають в межах кордонів цієї держави, муситимуть декларувати будь-які іноземні паспорти або дозволи на проживання. Закон про це підписав президент Росії Володимир Путін 4 червня цього року, повідомляє Радіо «Свобода».

Федеральна міграційна служба Росії, яка збирає інформацію про наявність іноземних паспортів чи дозволів на проживання у своїх громадян, досі не видала будь-якої офіційної інструкції щодо впровадження закону, який набуває чинності 5 серпня після цієї дати, щоб повідомити про володіння такими документами.

За невиконання нового закону в Росії можуть оштрафувати на суму до 200 тисяч рублів (майже 70 тисяч гривень) або змусити відпрацювати до 400 годин на громадських роботах.

Цей закон також поширюється і на жителів Криму. А вже за російським законодавством, всі мешканці півострова, разом з особами без громадянства, які постійно проживали в Криму станом на 18 березня цього року, визнані громадянами Росії. Вони мали місяць на те, щоб офіційно заявити про своє бажання зберегти підданство України чи іншої держави.

На думку голови Українського юридичного товариства Олега Березюка, ухваливши такий закон, Росія намагається вивити людей, які залишилися лояльними до України і не забажали здава-

ти свої українські паспорти. Однак особливо серйозних наслідків для українців Криму очікувати не варто, адже українська сторона жодної інформації про громадянство жителів на території півострова надавати Росії не буде, зауважує фахівець.

«Я не бачу нічого страшного в цьому, тому що ця норма закону буде мертвою, вона не діятиме, — сказав О. Березюк. — Перевірити, є людина чи ні громадянином іншої країни, тим більше, коли йдеться про Україну, — у росіяни такої можливості не буде. Цей закон має більше політично-пропагандистський характер, ніж юридичний».

Із цією думкою також погоджується голова парламентського комітету з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Валерій Пацкан. За його словами, Росія намагається вплинути на ті осередки проукраїнського населення, які ще залишилися у Криму, і змусити громадян «добровільно-примусово» відмовитися від свого громадянства. В. Пацкан визнає, що проти громадян з відкритою проукраїнською позицією можуть бути утиски чи репресії.

«Ми готові брати на себе все юридичне забезпечення, готові допомагати з позовами і апеляціями до європейських судів, — сказав він. — Європейські суди дали нам чітку позицію зрозуміти, що вони готові приймати рішення щодо окремих випадків, якщо такі будуть...».

ПРОШТАМПОВАНИЙ В КРИМУ ПАСПОРТ МОЖНА ПОМІНЯТИ

Державна міграційна служба України (надалі — ДМСУ) надала роз'яснення щодо штампа «Посвідка на проживання» в українському паспорті, який ставиться Федеральною міграційною службою РФ у Криму тим жителям півострова, які написали заяву про відмову від набуття російського громадянства.

Відповідно до власної процедури, Міграційна Служба РФ ставить штамп «Посвідка на проживання» в український закордонний паспорт або, у разі його відсутності, у внутрішній паспорт громадянина України. При цьому від власника паспорта потрібна письмова згода на проставлення такого штампа. За офіційним роз'ясненням ДМСУ, наявність такого штампа — підстава для заміни паспорта на новий. «Відповідно до пункту 6 Положення про паспорт громадянина України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 26.06.1992 № 2503-ХІІ, забороняється вносити до паспорта записи, не передбачені цим положенням або законодавчими актами України. В разі проставлення в паспорт громадянина України записів, які не передбачені чинним законодавством України, особа може звернутися до підрозділу ДМС із заявою про обмін паспорта», — йдеться в повідомленні заступника голови ДМС України Т. В. Нікітіної.

«ЕКСТРЕМІЗМ» ПО-СЕВАСТОПОЛЬСЬКИ

На сайті «Телекритика» повідомляється, що у Севастополі під час зйомки сюжету місцеві мешканці та поліція оточили журналістів «Громадського ТБ» Тетяну Козиреву та телеоператора Карена Арзуманяна з вимогами припинити зйомку, а потім забрали у райвідділі.

Про це повідомили колеги затриманих журналістів в ефірі «Громадського ТБ». Журналістів запитували, на якій підставі вони ведуть зйомку (у публічному місці) і вимагали вимкнути техніку. Згодом в ефірі «Громадського ТБ» повідомили, що представників ЗМІ забрали до Ленінського райвідділу міліції.

Самі журналісти повідомили, що вони в міліції «давали пояснення про свою причетність до екстремізму».

Як повідомляє Центр журналістських розслідувань, за словами Т. Козиревої, під час прямої трансляції з площі Нахімова, де проходив проросійський мітинг, на них почалися нападки з боку учасників мітингу пенсійного віку, які звинувачували журналістів у неправильному висвітленні подій у Криму.

Співробітники поліції забрали журналістів у Ленінський райвідділ, куди також попрямували севастопольські пенсіонерки.

«Ставлення в поліції до нас нормальне. Документи і телефони не забирали. Ми дали пояснення з приводу своєї роботи в Севастополі. Агресивні бабусі прямо тут продовжують свої нападки, чесно кажучи, не знаємо навіть, як реагувати», — сказала Т. Козирева.

Згодом «Громадське ТБ» повідомило, що затриманих відпустили. «За останньою інформацією, після того, як журналісти дали свідчення, їх відпустили. Записали паспортні дані та номери телефонів», — йдеться на сайті Hromadske.tv.

Наступного дня після інциденту «екстремісти» завітали до «Кримської світлиці», щоб зняти сюжет про нашу редакцію, яку саме позбавляли приміщення. Як розповіли Тетяна та Карен, севастопольські бабусі почали на них «наслідати» після «неправильних», як їм здалося, запитань. Запитання ці просто не були «ура-проросійськими» — от політично пильні пенсіонерки й зреагували.

У ситуації з «Кримською світлицею», що пов'язана з блокуванням передплати, розповсюдження газети в Криму, а тепер ось і виселенням редакції, «зреагували», звичайно ж, вже не бабусі. Тут вже показували їхні ідеологічні «синочки» з окупованих кабінетів...

«Екстремісти» з «Громадського ТБ» Тетяна Козирева та Карен Арзуманян в редакції «Кримської світлиці». Кілька днів тому це ще була наша редакція...

СЦЕНІЧНЕ ОСЯГНЕННЯ ЗАГАДКОВОГО ПЛИНУ БУТТЯ

ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ АКТОРА

КРИМСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ ЮРІЯ ГРИЩЕНКА

Є актори з так званою від'ємною привабливістю, яким найкраще вдаються ролі бундючних начальників, жорстоких тиранів, підступних злочинців та інших лиходіїв. Юрій Грищенко до таких не належить. Але особлива мужня стриманість, суворозосередженість та зібраність є прикметною рисою його людської й творчої вдачі. Ця переважно зовнішня риса в поєднанні зі стрункістю постави надає постаті митця своєрідного шарму. Але все ж вона далеко не вичерпна й не самодостатня, за нею криється неабияка внутрішня снага, владна енергійність, невіддільна від дивовижної емоційної й пластичної гнучкості, яка в різних ролях по-різному дається взнаки. Від суворого стриманості до вільної розкутості — така широка амплітуда хисту актора дає змогу йому творити розмаїті, далеко не схожі одна на одну ролі, які при тому неодмінно позначені його неповторним стилем. Цей стиль виявляється, зокрема, й у тому, що навіть ті ролі, де впадає в око особлива пластична динаміка, підкреслена видовищність, плинність мізансцен, промовистість жестів, не полишають відчуття лаконічної виваженості, доцільності їхнього окреслення, а ті, де сценічні обставини спонукають до зібраності, часом навіть статичності, здебільшого не позбавлені емоційної мінливості, осягнення тонких нюансів душевного стану персонажа.

Часто запам'ятовується перша зустріч глядача з непересічним актором. Для мене у випадку з Ю. Грищенком відбулася така зустріч на прем'єрі вистави «Енеїда» — рок-опери С. Бедусенка за відомою поемою Івана Котляревського. Пам'ятаю, перед виставою виступив режисер Володимир Аносов, сказавши, що він прагнув опоетизувати здоровий авантюризм, невисипущий потяг людини до пошуків невідомих шляхів, до нових обривів. Вочевидь, такий задум, таке трактування має право на існування, адже Еней, якого було вигнано з Трої і якому довелося зазнати чимало небезпечних пригод, не похнюпився, не склав рук та зброї, а всупереч усім негараздам завзято заходився шукати виходу зі скрути. Такий задум кореспондується з неабиякою образною динамікою вистави, уваріантною мінливістю співочих монологів персонажів, символікою групових мізансцен, органічно поєднаних з хореографічними планами, світловими ефектами. Владним деміургом, кмітливим розпорядником усієї цієї яскравої веремі постає персонаж Ю. Грищенко, якому випало читати авторський віршований текст, сприяти окресленню наскрізного сюжету, сполученню в єдине ціле калейдоскопічної мозаїки сценічних епізодів. Коментуючи ці епізоди і відтак по-своєму уваріантною кожен з них, персонаж Ю. Грищенко у, так би мовити, сольному виконанні, по суті, виступає репрезентантом функції античного хору, що виявляється вельми доречним та органічним у цьому в першооснові своїй античному творі (зрештою і в сучасних стильових засобах якоюсь мірою зорієнтованому на екзотичну архаїку). Можна сміливо твердити, що Ю. Грищенко у цій своїй вельми своєрідній ролі вражає глядача вже зі своєї першої появи на сцені. Ось він з'являється у вишній сорочці й червоних штанах, але не в шароварах, як у задіяних у сюжеті козаків, а ладно припасованих, поширених у джинсовому стилі. З цікавістю озирає хореографічно подані рухливі човни й невисипущі хвили, стрімко перетинає по діагоналі сценічний простір і ліворуч на авансцені виголошує вступний фрагмент знаменитого віршованого тексту: «Еней був парубок моторний / І хлопець хоч куди козак...».

У виставі, поставленій Володимиром Аносовим, вельми прикметними є героїко-патетичні, можна сказати, вергілійські інтонації, інколи вони навіть набувають певної

прямолинійності й приглушують дуже важливі в художньому світі І. Котляревського іронічно-грайливі нотки. Але, на щастя, жодною мірою це не стосується виконавської манери Ю. Грищенко, який напрочуд органічно поєднує відзначену піднесеність, урочистість з гумористичною дотепністю. І це йому вдається насамперед завдяки особливій задушевності як у колоритному словесному змалюванні драматичних картин і перипетій, так і (що вкрай важливо) у безпосередніх зверненнях до глядача. Його персонаж є представником автора, саме тією постаттю, яка забезпечує цілісність образно-сюжетного плинну вистави. Але при тому він, так само, як і глядачі, здебільшого зовні спостерігає відтворювані події, отже, він є також ніби представником глядачів, одним з тих, хто із залу сприймає виставу і завдяки згаданій задушевності відчуває свою близькість з оповідачем.

Ю. Грищенкові, як засвідчує, зокрема, роль оповідача в «Енеїді», притаманне особливе відчуття сили та впливовості театральної стихії як у власному акторському естві, так і в сценічному доволі. Він у цій стихії почувується, як риба у воді, вельми органічно, але при тим доволі владно й цілеспрямовано. Мабуть, тут криється причина того, що навіть у масових сценах він не губиться, здебільшого виступаючи одним із їхніх організуючих чинників або й епіцентрів. Відчуття це в низці ролей виправдовується ще й тим, що персонаж актора спершу в масових сценах заявляється як один з провідних, а вже потім рельєфніше окреслюється в дальшому плинні подій.

Промовистим прикладом тут може служити роль слуги Степана з вистави за п'єсою Ярослава Стельмаха «Кохання в стилі бароко» (режисер В. Мартинов). Нестандартна, хоч і не вельми складна інтрига, виразні характери, не переобтяжені внутрішніми суперечностями, хоч і не позбавлені психологічного обґрунтування, колоритна мова — такі риси прикметні для цієї п'єси. В ній відчутна своєрідна стилізація

рами, ефектним сполученням легкого віршованого плинну з прозовими вкрапленнями... Усі ці здобутки, поєднавшись з національними драматургічними традиціями (колоритність типажів, дотепність ситуацій, відточеність діалогів тощо), своєрідно відлунилися в п'єсі Я. Стельмаха. Грайливий перегук епох, стилів, манер викрешує в творі іскристу іронію, яка робить затаєну

в її образності повчальність ненав'язливою й життєствердною.

Найголовніше в цій виставі — цікаві авторські роботи. Пальмою першості тут слід віддати виконавцеві ролі слуги — Юрієві Грищенку, акторові експресивному, темпераментному, запальному й водночас проникливому, схильному до відчуття й передачі тонких психологічних нюансів. Його Степан справді невгамовний, невисипущий, сповнений, здається, невичерпної енергії, безмежної вигадливості і у виконанні панових доручень, і в досягненні власних цілей. Це гідний побратим Труфальдіно, Станареля чи Шельменка... За удавано безпечними інтонаціями, часом запевняльними жєстами Грищенкового Степана відчувається неабияка кмітливість, спритність, небуденність природи. Скажімо, в описаній вище другій картині, коли він у темній закуток палацу приводить несподівану гостю зі служницею й запально береться виконувати графові настанови щодо їх химерного прийому, акторів персонаж настільки виразний та яскравий, що затьмарює собою виразність та яскравість попередньої ма-

сової сцени зі співами й танцями, барвистими костюмами тощо. Затьмарює, бо тут яскравість та виразність помножена широкою емоційністю, вишуканим психологізмом (чого варті хоча б обігравання принесених у кошику пляшок з вином з тим, аби гості умилилися з дороги), художнім тактом. Можна без перебільшення сказати, що своїм успіхом вистава значною мірою завдячує небуденному виконанню актором цієї ударної ролі.

В цій ролі, як бачимо, виявилася схильність актора до гострого, навіть ексцентричного зовнішнього малюнка, підкресленого експресивною динамікою жестів та інтонацій. При тому парадоксальним чином така яскравість не знімає відчуття певної стриманості й ошадливості акторової сценічної манери, поза як вона лишається в межах бездоганного художнього смаку й невіддільна від внутрішніх мотивацій, від переконливого, часто вибагливого психологічного обґрунтування поведінки персонажа. Не менш промовисто ці риси виявляються і в ролі Голохвостого з вистави за п'єсою Михайла Старицького «За двома зайцями».

«За двома зайцями» — п'єса, яка з роками, здається, набуває все більшої популярності. Ні знаменита кіноверсія, персонажам якої навіть поставили пам'ятник неподалік від Андріївської церкви в Києві, ні численні театральні вистави ніяк не погамують прагнення глядачів до все нових зустрічей з колоритними посталями дотепної комедії. Серед кращих постановок славетної п'єси, думаю, не загубиться й версія Кримського українського театру. Режисер Володимир Аносов не пішов за зужитими стереотипами, а лишився вірним собі, лишився естетом у кращому розумінні цього слова, уникаючи карикатурної спрощеності, поверхового шаржування, доволі поширених у комедійних виставах.

Колоритні характерні ролі (а сюди можна було б додати й численні лавеласів та інтриганів з усіляких оперет) виконуються настільки легко й невимушено, що може скластися враження, ніби гумористично й сатирично обарвлені персонажі,

архаїки, створення неповторного колориту давніх часів. Але це не марне силування до повернення в минуле, а сучасний, постмодерний погляд на барокові часи. Перегук епох, перегук стилів підкреслюється певними асоціаціями з історичною драматургією Івана Карпенка-Карого, насамперед з п'єсою «Паливода XVIII століття», з давньою українською драмою, зокрема інтермедіями, досить виразними апеляціями до шекспірівського художнього світу. Шекспір, представник пізнього ренесансу й предтеча бароко, збагатив світову драматургію, зокрема, й нестандартністю інтриги, в якій поєднується вигадливість і природність, добірною поетичною мовою, інкрустованою яскравими розгорнутими метафо-

сценічне втілення яких сповнене невідомої снаги й проїняте іронічною грайливістю, — це чи не найсуттєвіший аспект творчої палітри актора. Проте це далеко не так. Суворий драматизм — теж вельми природна для нього стихія. Промовиста з цього погляду роль Івана Стратоновича з вистави за п'єсою Володимира Винниченка «Брехня».

Серед глибоко драматичних ролей артиста — співець Антей з вистави за драматичною поемою Лесі Українки «Орґія». Антей — центральна постать п'єси, в якій вельми суттєві образні й стильові реалії античності. Їхне акторське відчуття вкрай важливе, і воно цілком притаманне виконавцеві головної ролі у кримській виставі. Антей Юрія Грищенко — величний, стрункий, стриманий, поважний... Його горда постава, впевнені жести, спокійна зосередженість свідчать про високу людську гідність, багатство й небуденність внутрішнього світу. Щось є в його пластичних та інтонаційних обрисах скульптурне, вельми відповідне стилю Лесі Українки. Але, ясна річ, це далеко не вичерпний аспект сценічного образу. Актор у його втіленні далекий від якоїсь помпезності, скрутості. У своїй дещо холодній гордовитості його персонаж напрочуд органічний, невимушений, а за нею здебільшого виразно чувається чи вгадується вирування неабияких духовних борнь і пристрастей.

Такі ролі, як Іван Стратонович і Антей, засвідчили схильність актора до створення виразних неповторних характерів, сценічне окреслення яких невіддільне від осягнення глибин людської душі, розкриття тонких, здавалося б, невлесних психологічних нюансів.

Серед сценічно виразних ролей артиста, в яких зовнішня ефектність гармонійно сполучена з вишуканим розкриттям психологічних мотивів дій та вчинків персонажа, — Гнат Карий з вистави за п'єсою Тараса Шевченка «Назар Стодоля». Гнат Ю. Грищенко настільки сповнений ентузіазму, завзяття, енергійності, що не лише надихає понурого Назара, не лише вчарує лукаво-спокусливу Стеху (Ольга Котляренко), а й, здається, оживляє й звеселяє всіх і все навколо. Тож дальші вечорниці із запальними танцями й піснями видаються не просто ретардацією, паузою в розвитку сюжету, вони гармонійно узгоджуються із цією життєствердною піднесеністю й таким чином виявляються вельми органічними в драматичному плинні вистави.

Суворий драматизм і яскрава комедійність, лірична задушевність і розсудлива розважливості, пластична розкутість, навіть ексцентричність і лаконічна стриманість, експресивна запальність і вишукана гра настроєвих відтінків... — можна й далі множити контрастні означення властивих творчій природі артиста характерних прикмет його небуденного й справді багатогранного сценічного хисту. Ці розмаїті прикмети об'єднують здатність проникливо й виразно розкривати неповторність персонажа не лише в контексті певної п'єси, вистави, а й в координатах значно ширших, на тлі відчуття загадковості одвічного життєвого плинну. А така здатність притаманна далеко не кожному артисту.

Віктор ГУМЕНЮК

(Публікується зі скороченнями)

ПРОЩАВАЙ, РІДНА ШКОЛО МОЯ..

Минулого тижня в Українській гімназії у Сімферополі відбувся випускний вечір для дев'ятих класів. Галина Іванівна Довгаль, вчителька математики, випускала «у світ широкий» свій 9-А клас, а Людмила Петрівна Оскома, вчителька української мови та літератури, — 9-Б клас.

Перший запальний танець на святковій сцені у виконанні Ольги Лебедевої нагадав усім присутнім в залі, що вже надворі літо, і наші випускники нарешті зможуть відпочити. Адже увесь цей рік вони старанно навчалися, відповідально готувалися разом зі своїми учителями (а дехто і з батьками) до іспитів. Випробування позаду, іспити успішно складено. І сьогодні вони отримують атестати про закінчення середньої школи, а хтось із них, обравши самостійний шлях у це життя, покине свою рідну Українську гімназію.

Діти розповідали зі сцени, як швидко пролетіли їхні роки в школі: як вони маленькі прийшли у перший клас, вивчали дії додання, віднімання, таблицю множення, частини

мови... А тепер їм доведеться прощатися зі своєю школою, учителями. Рамазанова Едіє та Фролова Аня виконали пісню «Прощай, рідна школо моя».

До слова запрошується директор гімназії Валентина Василівна Лаврик. Вона звертається до випускників зі словами: «Дорогі діти! Сьогодні ви отримуєте свій перший документ, найважливіший документ, який свідчить про те, скільки зусиль, часу ви доклали для того, щоб отримати ті здобутки, ті оцінки, які є у ваших атестатах». Вона подякувала батькам, котрі разом з учителями допомагали дітям оволодівати знаннями. А ще за те, що піклувалися про навчальний заклад, у якому навчалися їхні діти.

«Сьогодні незвичайний, хвилюючий святковий день, — продовжила директор, — і він буде для вас із домашнім завданням: вам потрібно буде сьогодні зібратися на сімейну нараду і подумати, за яким напрямком ваша дитина буде навчатися в 10-му класі».

Також Валентина Василівна повідомила, що на наступний рік все ж таки залишаються уже традиційні для гімназії профілі навчання — фізико-математичний та філологічний. А ще розповіла про те, що вони перші дев'ятихкласники, які будуть у 2016 році

складати Єдиний державний екзамен, до якого потрібно буде дуже добре підготуватися. Адже треба буде здавати три обов'язкових предмети: математику, російську та англійську мови. Відповідно до Федерального закону про освіту Російської Федерації для десятикласників буде організовано навчання російською мовою. Розуміючи цю проблему, враховуючи те, що наші діти навчалися дев'ять років українською мовою, для них буде введено предмет «Українська мова», який буде виконувати додаткову функцію, тобто на уроках української мови будуть вивчатися терміни з фізики, хімії тощо.

Директор побажала дітям, щоб вони гарно спланували своє майбутнє, але при цьому не забували, що потрібно завжди залиша-

тися людьми, а ще — мати свій особистісний стрижень, який допоможе подолати в житті будь-які перешкоди. Також Валентина Василівна зазначила, що чекає від них таких же високих досягнень і надалі; нагадала про те, що в Російській Федерації, як і в Україні, працює Мала академія наук, яка дає можливість учням заробити додаткові бали для вступу, а також різні предметні олімпіади та багато усіляких конкурсів.

Ну, а потім розпочалося найприємніше і найрадісніше — вручення атестатів. Першими на сцену викликали гімназійних «зірочок» — відмінниць, яким вручили червоні атестати: це Воловікова Аліна, Горобець Ірина, Кравець Віта, Лебедева Оля, Рамазанова Едіє, Крючковенко Яна та Соєв Тетяна. Поки дівчата та хлопці піднімалися на сцену, для них звучали влучні (підібрані класними керівниками) компліменти та бурхливі оплески.

Тим часом пристрасне танго подарували випускникам, учителям і гостям юні танцюристи Бовкуновичі Тетяна та Сергій.

Звучало на сцені й вишукане, чисте українське слово, бриніла українська пісня (зізнаюся, що на цьому фоні російські атестати здавалися мені такими неприродними...).

Як приємно, любо було дивитися на цих унікальних, талановитих, обдарованих дітей, котрі на цьому урочистому святі від щирого серця дякують батькам за те, що вони ростили їх, виховували, говорять їм

лагідні, теплі, щирі слова. Трохи згодом для усіх мам прозвучала у виконанні Біолетти Цьоми «Пісня про рушник».

І ось у відповідь мами вітають своїх уже майже дорослих дітей, дають їм свої напуття.

«Дорогі наші діти! Ще, здається, зовсім недавно ми привели вас, маленьких, до школи. А сьогодні ви — випускники: красиві, розумні, виховані молоді люди! І заслуга в цьому не тільки ваших рідних, але й тих, хто усі ці роки був поруч з вами — це ваші учителі, котрі стали вам другими батьками: вони невтомно, день за днем, рік за роком несли вам свій вогник світла і добра, навчали вас різним наукам, хорошим манерам. Ви — унікальні діти і неодмінно станете успішними людьми, бо ви мали можливість здобувати знання у найкращій школі і в найкращих педагогів, які навчили вас любити рідне слово, свій рідний край, свою Вітчизну. Вони передали вам не тільки знання, уміння, традиції, а й часточку своєї душі. Тож будьте вдячні їм за це! Пронесіть той їхній вогник світла й добра крізь усе своє життя й зумійте

передати іншим. І, можливо, тоді цей світ завдяки вам стане добрішим і кращим!

Спасибі вам, шановні учителі, що навчили наших дітей усьому доброму. Здоров'я вам, наснаги й сил, щоб було у вас ще багато таких випусків!».

Випускники сердечно дякують своїм педагогам: філологам, математикам, біологам. Вклоняються вчителям фізики і музики, хімії і фізкультури. Дякують їм за їхній труд, їхнє терпіння і за доброту.

На завершення цього душевного свята беруть слово класні керівники. Вони вітають своїх випускників і зізнаються, що дуже їх усіх люблять. Вони порівнюють їх із зірочками на небі. Бажають їм світитися, усміхатися, загадувати бажання і вірити в те, що вони збуваються. А коли в житті траплятимуться якісь негаразди, радять згадувати сьогоднішнє свято, й тоді на душі ставатиме легко і радісно.

А насамкінець вчительки запалили від своїх свічок маленькі свічки, які тримали у руках їхні учні, символічно передавши їм у життєву дорогу свій вогник світла й добра.

На святі побувала Любов СОВИК

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

**Михайло
КОЦЮБІНСЬКИЙ**

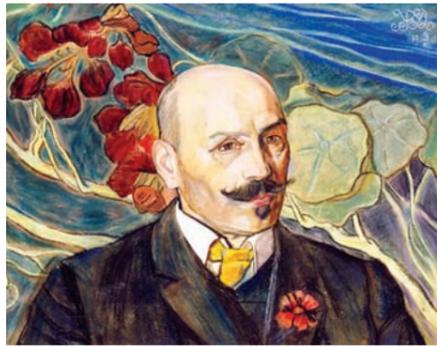
Дебютував у дитячій літературі віршем «Наша хатка» (1890). Зовсім не випадково «персонажем» цього твору стала хатина. А вже перші малюнки дітей, перші їхні «будівлі» на піску чи з кубиків якраз про домівку, схожу на ту, де вони живуть, або ту, де хотіли б жити. А що може бути природнішим і цікавішим для дитини, ніж «спорудження» іграшкової хатини? Про це і розповідається майстерно у вірші. Діти-селюки змалку запам'ятовують народні прикмети, дотримуються їх навіть у грі: «Та бузькові треба гніздечко зробити...». За народним повір'ям там, де поселиться бузьок, селиться і щастя. Інший вірш «Вечір» приваблює тонким візерунком надвечір'я, від якого віє спокоем і сімейним затишком: «Йде матінка з поля — скінчилась робота», «Вже череду сестричка з поля пригнала». Письменник відчував тему, яка манить дітей, — рідна хата, рідне вогнище, навколишня природа.

Для найменших М. Коцюбинський написав прозові казки: «Про двох цапків», «Дві кізочки», «Десять робітників» та інші. До класики дитячої літератури належать три його оповідання, що давно вже стали хрестоматійними: «Маленький грішник», «Харитя», «Ялинка».

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
учитель-україніст, письменник
с. Пруди, Советський район, АР Крим

НАША ХАТКА

Назносим каміння, назносимо глини,
Збудуємо хатку з дверима у сніги
Та зробимо в хатці ясне віконце,
Щоб сяло над нами, мов золото, сонце.
А з житніх сніпочків нашата покривля
Рівненько вкріє те наше будівля.
Та бузькові треба гніздечко зробити,
Щоб чудно курлював, годуючи діти.
Та зробимо в хатці низенькі пороги,
Щоб нас не минали дідуся убогі,
Щоб, в хату вступивши, на лаві сідали,
Про дива колишні нам думку співали.
За хаткою буде зелений садочок,

Навколо із квітів ряснений віночок,
Та жито посієм за садом на полі,
Щоб хліба вродило голодним доволі.

ВЕЧІР

Скотилося сонце з високого неба,
За день утомилось — спочити йому треба;
Й, прощаючись люблю

з небосхилом синім,
Всю землю залляло рожевим промінням.
І вітрові в полі гуляти несила:
Згорнув свої вільні, широкі крила.
Зелений садочок в прозору воду
Заглядає стиха на пишну вроду,
А пташка на вітах калини співає —
Своїх пташеняток в гнізді присипляє.

Аж ось заскрипіли тесові ворота:
Йде матінка з поля — скінчилась робота —
І листя в ряденці несе лопухове —
Смачненьку вечерю голодній корові.

Замекали вівці... От курява встала...
Вже череду з поля сестричка пригнала,
І матінка стала корову доїти,
Щоб було поїть чим маленькі діти.

А в хаті бабуса й собі хазяйнує:
Сім'ї на вечерю кулешик готує.

Від полум'я з печі бабусині лица
Здаються червоні, як та полуниця.

Стемніло й зробилось так тихо надворі...
На небі зоріють, мов іскорки, зорі...

Заквакали жаби в болоті гурбою...
Легесенька пара знялась над водою,

А в хату біленьку заглядають з плота
Братко — сон хороший

й сестриця — дрімота,
Що дітям маленьким усе проти ночі,
Мов медом солодким, заліплюють очі.

ЧИ ПІДЕ КІНЬ КРІЗЬ КУКУРУДЗУ?

НОВЕЛА

Звісно, коли вона досягне свого зрілого зросту і вже твердуваті качани затужавіють смачними ядринками.

Хоча, власне, справа про помідори, та ще й з приміського радгоспу.

Нарешті скінчилась голоділка 47-го, ми потроху, як мовиться, оклигали, ставали на ноги, а, отже, коли раніше мріяли про кавалок хліба, бодай зубок часнику і хоч трішки сала (а це було найсокровеннішою забаганкою), то нині, маючи вже по 9-10 років босоногого дитинства, захотілося подвигу.

Я з другом Тольком Шевченком підійшли до Василя Гарбуза (це по матері його прізвище, а по батькові — Горох) і запропонували:

— Підем, Васю, за помідорами у радгосп.

— А мама говорить, — пояснював він, — що цього робити не можна.

— Так нас, друже, цікавлять не так оті помідори, а чи піде кінь з об'їждчиком крізь кукурудзу, аби нас охоронець спіймав, чи ні. А помі-

дори ростуть поряд.

— Ні, йдїть, — категорично скінчив розмову Василь. — Коли хочете, щоб об'їждчик вас ще й пужалом почастував.

...Спекотне криворізьке сонце навіть зранку пекло нестерпно. Довелося йти мимо крилатих дерев, аби сховатися від того пекла.

Дійшли. Трохи відпочили. І — форверст!

Тихо, затишно в кукурудзі, і сонце не дістає. Знявши майки, напихуємо в них червоні помідори.

Коли це небагом до мене

Только:

— Петрику, а он і об'їждчик на коні.

— Невже кінь піде крізь високу стиглу кукурудзу?

Та й незчулися, як вже над нашими головами той кінь став дибки, ще й загрозливо заїржав. І ми закам'яніли.

Кому хочеться втрапити під його копита? Відступати було нікуди, бо ми опинилися в кукурудзяному мішку.

Об'їждчик по-діловому висипав з наших майок в торбу радгоспівські помідори, а нас,

полоненників, повів на «суд народів».

— Ну, шалапути, посидїть у коморі, потім з вами розберемося, бо зараз в нас засідання правління.

І він якось урочисто зачинив нас у комірчині на англійський середовий замок. Ну що тут робити? Адже після засідання нас допитуватимуть, і не тільки матерям повідомлять, а й в школу. Але ж безвихідних ситуацій не буває...

Погляди наші ковзнули по стінах і ми вгледіли, що одне віконце відчинене.

Так це ж — порятунок від ганьби!

— Ставай, Только, мені на спину і вилазь із вікна, а потім подаси з того боку мені руку — і я вицарапаюсь теж.

Так і зробили.

Ось як скінчився наш невдалий похід за радгоспними помідорами. І взнали-таки: хазяйський кінь і крізь зрілу високу кукурудзу піде.

А наука пішла на користь: відтоді за радгоспними помідорами ми вже ніколи не ходили...

Федір СТЕПАНОВ,
член НСПУ
м. Сімферополь

ЕКС-СКАКУН МАВР ЛІКУЄ ДІТЕЙ

Неодноразовий переможець кінних змагань вороний жеребець Мавр знайшов застосування в іпотерапії, яку почав практикувати екопарк, створений поблизу Харкова з ініціативи міжнародного добродійного фонду. Про це кореспондентів «Укрінформу» розповіла заступник директора фонду Юлія Павіченко.

«Мавр пройшов особливу підготовку, він не боїться дітей, і, в свою чергу, діти його не бояться. Він — дивний кінь, благодушний, слухняний, знає всі команди лікаря-іпотерапевта і його асистента, ходить обережно, прислухаючись до дитини, яку везе на спині. Якщо маля заплакало, Мавр стане, та ще і голову оберне до дитини, мовляв, не бійся, я з тобою. Недаремно сеанси іпотерапії, які

проводяться двічі на день, розписані на два місяці вперед, а юних пацієнтів привозять зі всієї України», — зазначила Юлія Павіченко.

Мавра, розповіла вона, доправили до Харкова з Сумської області, причому заводчик, дізнавшись, для яких цілей використовуватиметься ветеран конкурсу, поступився значною знижкою.

«Адаптивна верхова їзда або, як її ще називають, іпотерапія укріплює організм людини. Особливо вона показана дітям з діагнозом ДЦП, аутизмом, неврологічними порушеннями. Торік тільки в Харківській області на облік у лікарів перебувало більш як 25 тисяч дітей з такою патологією, тому важливість іпотерапії, а у нас вона безкоштовна, сумнівів не викликає», — пояснила Юлія Павіченко.

**ДЛЯ ДІТЕЙ
МАЙДАНУ**

Події останніх шести місяців в Україні змінили нашу свідомість, залишили рубці на серці, які ще довго даватимуть про себе знати. Мільйони молодих українців стали рушійною силою Революції гідності, адже саме покоління патріотів, що народилося разом із Незалежністю України, прагне оновлення своєї країни і любити її понад усе. На початку 2014 року ініціативна група українців Ванкувера створила благодійний освітній фонд O.W.L. Ukrainian Canadian Education and Charity Trust, основною метою якого є створення програм, стипендій та надання допомоги дітям загублених в Україні героїв Майдану, що дозволить їм вивчати англійську мову та здобувати професійну освіту в Канаді. Це не тільки стане хорошим стартом для їхнього майбутнього дорослого життя, а також сприятиме запозиченню чесних і демократичних принципів канадського суспільства, які можна буде застосувати для реконструкції та подальшого розвитку України.

Пріоритетними кандидатами на отримання стипендій є діти загублених і постраждалих героїв Майдану, молоді активисти, що зазнали тілесних ушкоджень, та діти-сироти. Завдяки партнерству з Canadian College of English Language (CCEL) 14 стипендіатів з України отримали стипендію на вивчення англійської мови. На адресу фонду надійшла величезна кількість заявок, але після конкурсного відбору рада директорів фонду має за честь допомогти саме цим молодим людям. Користуючись нагодою, ми хочемо познайомити із кількома учасниками літньої програми у Ванкувері.

Марія ІЛЬКІВ — донька Героя Небесної Сотні Богдана Ількова:

— Я навчаюся на третьому курсі історичного факультету Львівського національного університету ім. Івана Франка. Як майбутнього історика мене не могли не зачепити революційні події 2013-2014 рр. в Україні. Я регулярно брала участь у мітингах на львівському майдані, разом зі своєю студентською групою збирала та надсилала медикаменти до Києва, а в грудні 2013 мені пошало декілька днів провести на столичному Майдані. Мій батько їздив на Майдан три рази, належав до Стрийської сотні Самооборони. Востаннє він поїхав до Києва 19 лютого. Під час атаки вранці 20 лютого він був поранений кулею снайпера і через два дні помер у лікарні.

Вікторія РУДИК — дочка пораненого Героя Майдану Миколи Рудика:

— Мій батько Микола Володимирович — професійний спортсмен, майстер спорту міжнародного класу з марафону. Декілька років виступав за збірну України. Об'їздив майже

Марія Ільків

Леонід Опанасюк

Дмитро Царьок

увесь світ. Я з дитинства теж мріяла побувати, як і тато, у різних куточках світу. І хоча він бачив, що життя за кордоном набагато краще, ніж в Україні, ніколи не бажав виїхати до іншої країни, а йому пропонували роботу у Франції. Тато завжди знав, що Україна — прекрасна країна, тільки люди, які перебувають при владі, не примножують її багатства, а розкрадають їх. Він завжди мріяв бачити нашу державу процвітаючою європейською країною, вірив у те, що народ може змінити свою долю, тому й поїхав на Майдан. Пробув тато на Майдані з початку грудня і аж до того часу, коли його було поранено 19 лютого. Куля та осколки від гранати потрапили в голову. Життя його врятували нейрохірурги з Варшавського шпиталю, тому що киявські лікарі не навчилися на складну операцію.

Леонід ОПАНАСЮК — син Героя Небесної Сотні Валерія Опанасюка:

— Мій тато брав активну участь в суспільному житті України. Завдяки таким людям, як він, наша країна піднімається з колін. Він боровся за наше майбутнє на Майдані під час Помаранчевої революції та на Євромайдані в Києві. 20 лютого під час протистояння між силовиками та мітингувальниками у центрі Києва він загинув від кулі снайпера. Мені теж небайдужа доля нашої країни, тому, навчаючись в університеті в місті Житомир, я брав участь у місцевих Майданах.

Тетяна БУКАТА — донька обгорілого на Майдані Івана Букати:

— Мені страшно від того, що відбувається в нашій Україні. Я лібоко вражена тим, як наш народ відстоє свою гідність. Небесна Сотня ступила за межу вічності, а моєю татові і багатьом його побратимам Бог зберіг життя. 19 лютого граната, кинута «беркутівцем», влучила в намет, в якому перебував мій тато. Намет загорівся — тато з двома земляками потрапив до лікарні з тяжкими опіками. В нього майже не залишилось шкіри на обличчі, руках і ногах. Були опечені очі, йому вкрай важко було дихати. Після операції ще 2 тижні він не міг взяти в руки навіть склянку води чи ложку. Та тато не падав духом, навіть з такими пораненнями він хотів повернутися на Майдан. Він вже повернувся до України з Польщі, де лікувався, але в нього попереду ще багато операцій. Тато жодного разу не пошкодував, що відстоював Незалежну Україну. Сподіваюсь, що і я буду схожа на тата і зроблю все, аби Україна та українці жили гідно.

Дмитро ЦАРЬОК — син Героя Небесної Сотні Олександра Царька:

— Мій батько був на Майдані з перших днів, і ми підтримували його, беручи участь в майданівських протистояннях. 20 лютого мій батько загинув під час сутички з «Беркутом».

Ростислав КУЗЬ — Тербовлянська сотня Самооборони Майдану:

— Події 18-20 лютого 2014 року перевернули моє життя. Я отримав не лише жахливі опіки обличчя та рук, але й величезне душевне розчарування, що все це відбувається в мирний час у такій спокійній Україні. Перед очима, напевно, ціле життя буде стояти палаючий намет і налякани до смерті очі друзів, їхні обгорілі обличчя і велика жадоба до життя в ту хвилину. Після цього — довгі тижні лікування у Київській опіковій лікарні, транспортування до м. Ярославль у Польщі, проходження реабілітації у санаторіях.

* * *

Українці Ванкувера займаються останніми приготуваннями до зустрічі дітей Майдану, адже потрібно переконатися, що кожен учасник програми буде проживати в теплій дружній атмосфері української родини, попікуватися про медичне страхування та дозвілля. Організація проекту стала можливою завдяки підтримці Українсько-Американської Асоціації Штату Вашингтон із Сіетла, Міжнародної організації українських громад «Четверта хвиля», Ukrainian Community Society of Ivan Franko from Richmond, BC та Української Кредитової Спільки з Торонто, O.W.L. Open World Learning Society з Ванкувера.

Ми продовжуємо збирати кошти на літню програму для дітей Майдану і будемо вдячні за ваші пожертви, які можна надіслати на адресу: O.W.L. Ukrainian Canadian Education and Charity Trust 2936 Watford Place Coquitlam, BC, V3E 2S9 Деталі: trust@owl-study.com або 778-840-7997

Світлана КОМІНКО,
координатор літньої програми для дітей Майдану

Таїр Халілов (Таїр Халіл) народився 6 вересня 1940 року в с. Карабай Старокримського району. Освіта — незакінчена вища. Працював у радгоспі агрономом, кореспондентом газети «Ленін байраги» («Ленінський стяг»). Автор книг: «Моя доля — XX століття» (поема), «Коли прилітають лелеки» (оповідання), «Перший сніг» (повість та оповідання) та ін. Член Національної спілки письменників України. Живе в с. Пушкіне Советського району Автономної Республіки Крим.

(Продовження.
Поч. у № 24-25)

Найле узяла з пачки, що лежала на серванті, цигарку і запалила. Підсунула крісло до вікна, сіла. За вікном світилися вікна багатопверхівок, що нагадували великі кораблі. У деяких вікнах свігло гасло, люди лягали відпочивати. Найле позаздригла їм. Вранці вони поспішають до школи і на роботу, увечері знову зберуться разом. Які щасливі! Живуть у любові і взаєморозумінні! Чому вона не змогла цього зробити? Не змогла зберегти свого щастя? Зробити щасливим єдиного коханого синочка. Чия в тому вина? Коли б вона жила з вередливою свекрухою, можливо, можна було б її звинувачувати. Але ж до них ніхто не втручався. Була господинею свого щастя! Чоловік непитухий, відповідальний, зарплату приносив, після роботи вчасно додому приходив, сина, її любить і шанує, чого ще їй треба?!

Зараз Найле готова була віддати усе, щоб бути і жити разом з сином і чоловіком. Вона запалила другу цигарку. Останнім часом вона захопилася цигарками і вином. З їхньою допомогою хотіла забути минуле і не думати про майбутнє. Згодом зрозуміла, що зовсім втрачає силу волі, гідність, відчула зневагу до себе.

Найле глибоко зітхнула і поглянула на далекі зірки. Вони здалися їй схожими на вікна, що світяться в будинках навпроти. У пам'яті виник образ матері. Матусю! Рідна моя! Тільки ти можеш зрозуміти свою дочку і вибачити її помилки!

Найле пригадала дитинство. Хоч і росла без батька, у той час вона була по-справжньому щаслива. Вона не знала, хто її батько та й не хотіла знати. Бо коли батько покинув їх, Найле було три роки. Мабуть, тому, що батько вчинив так підло щодо них, вона з дитинства почувала відразу до чоловіків. Мама ростила її в любові, турбувалася про неї, тож вона не почувалася сиротою. Так минало дитинство. А після школи почалися її вибоїсті дороги.

Спочатку вона спіткнулася об своє перше почуття. Зв'язалася з юнаком, у якого «молоко на губах не обсохло». І так зв'язалася, що не помітила, як завагітніла. «Друг» покинув її. А Найле змушена була звернутися до акушера-гінеколога.

Але життя тривало. Якогось дня зустрівся їй роботязий молодий хлопечко. Незважаючи, що «честь» її була запламована, перший чоловік вибачив їй помилки юності, бажаючи створити міцну сім'ю. Але Найле, мабуть, слухала настанови своєї матері, не бажала заводити дитину, хотіла «пожити для себе». А чоловік хотів стати батьком. У результаті вони не порозумілися. Найле знову поринула у «вільне» життя. Вона приєдналася до тих, хто бездумно марнував свої молоді роки. Звичайно, добре жити безтурботно і весело. Але час швидкоплинний.

І не помітиш, як молодість, начеб та квітуча весна, минає. Тому їй довелося задуматися про майбутнє.

Скориставшись черговою порадою матері, і, залишивши рідне селище, вона поїхала до тьоті, у велике місто, сповнене людської метушні. Тут зустріла благородну людину. Джафер, як і перший її чоловік, не став «копатися» в минулому Найле. Одружився з нею, щоб створити сім'ю.

Кожна людина прагне до створення міцної сім'ї, хоче бути щасливою. Та коли ти знайшов своє щастя і якщо його не берегти, топтати, плювати на нього, то нічого не варто погубити його. Перші роки подружнього життя з Джафером вони жили, як мовитися, душа в душу. З'явилася дитина. Чого ще треба? Але Найле це не влаштувало. Чогось вона ще шукала. Між молодим подружжям виникали непорозуміння, почали псуватися стосунки. Урешті-решт, чоловіка втратила, дитина потрапила до лікарні. Як тільки Найле згадала про дитину, серце її затрепетало, згадалася лікарняна палата. На неї дивляться чорні, великі, сповнені смутку очі дитини... «Серденько моє, синочку! — прошепотіла вона. — Скоріше б ранок, щоб я пригорнула тебе до грудей!». Вона притулилася гарячим чолом до холодного скла. З її очей котилися сльози. Їй вчувся голос Ділявера: «Не плач, мамо. Чому ти плачеш?».

До світанку Найле так і не відійшла від вікна.

VII

Цієї ночі Джаферу також не спалося. Він, як і Найле, теж думав про сина. Увечері здоров'я Ділявера ніби поліпшилось. Він усміхався, розмовляв з ними, навіть з'їв яблуко. «Але чому він згадав про жайворонка? Як тільки настрої поліпшились, так відразу ж згадав жайворонкові співи», — подумав Джафер. У перші дні після розлучення з дружиною, він зазнав немало душевних мук. Не міг знайти собі місця. Навіть хотів залишити місто і поїхати у степ чи в гори. Шукав розради для душевного болю. Коли він залишається наодинці з природою, серце його сповнюється світлом, прояснення, вдволення. Начеб природа розуміє його і співчуває йому, як рідна мати. Пригадалося, як разом із сином вони сіли на попутну вантажівку і поїхали в напрямку до гір. Був кінець квітня. Навкруги усе зеленіло й цвіло. Ділявер тримає батькову руку. Дивиться, не відриваючись, йому все цікаво. Особливо гори, що бовваніють попереду. Неподалік річки батько й син вийшли з машини і пішли пішки. Обіч північчя ростуть озимі хліба. Пшениця, як зелене море, хвилюється під подувом ві-

терця. На пшеничному полі квітує багато червоних маків. Звернувши з дороги, вони попрощували полем і почали підніматися на пагорб. Ділявер упав, заплутавшись у пшеничних стеблах, і голосно розсміявся.

— Будь обережним, — сказав батько, — тут є бджоли.

— Звідки тут бджоли? — запитав син.

— Збирають з квітів мед.

— А чому я не бачу меду, — спитав Ділявер, зазираючи в чашечки маків.

— Це ще не мед, а росинки солодкого соку. Бджілки збирають ці крапельки і носять їх до вуликів, потім там роблять з них мед.

— Як цікаво! — вигукнув захоплено Ділявер.

Вершина пагорба була геть уся вкрита червоними маками. Побачивши цю красу, Джафер відчув дитяче захоплення. Обійнявшись, вони покотилися з сином по траві. Обоє

Таїр
ХАЛІЛОВ

ЖАЙВОРОНКИ СПІВАЮТЬ НАВЕСНІ

сміялися до сліз. Потім, повернувшись на спину, лежачи горілиць, вони дивилися в небесну голубинь. Несподівано угорі над ними почувся спів жайворонка. Син здригнувся і здивовано спитав:

— Тату, що це?

— Жайворонок, — відповів батько. — Маленька степова пташка, схожа на горобчика.

— А чому я не бачу її? — спитав Ділявер, прислуховуючись до співу пташки.

— Тому, що вона високо. — Дуже високо? Аж близько до сонця?

— Авжеж, близько до сонця.

— Тату, а де живе жайворонок? У небі?

— Ні, синку, на землі.

— Покажеш мені жайворонка?

— Покажу. Інколи їх можна побачити біля дороги. Треба вставати, — сказав батько. — Земля ще холодна, можна застудитися.

Вони підвелися з землі на ноги, обтрусувшись і почали повагом спускатися до вкритого дрібною галькою берега річки, густо порослого лозняком. А жайворонок усе співає, і його чудова пісня, пронизана сонцем, немов кришталеве дзюрчання джерельця, линула згори.

— Тату, а чому жайворонок така весела пташка? Чуєш, як радісно виспіває! — сказав хлопчик.

— Жайворонок — пташка, яка не знає печалі. Тому його душа така співуча...

— Тату, а чому у мене душа не співає, чому я не жайворонок? — зітхнув син.

— Тому, що ти — людина, — відповів батько і посадив сина собі на плечі. — До того ж ти ще маленький. Вироснеш, станеш юнаком, твоя душа також буде співати.

Батько й син вернулися додому аж під вечір. І хоч були втомлені, але дуже задоволені.

«З ним треба частіше бувати на природі», — засинаючи, подумав Джафер.

VIII

Вранці знову почав накрапати дощ. Осінній безкінечний дощ нервував. Джафер прокинувся рано, незважаючи, що пізно ліг. Встав, умився, одягнувся і пішов на завод. Зайшов у кабінет до начальника цеху. Там нікого. Написавши на аркуші паперу, що, можливо, сьогодні запізниться, залишив записку в нього на столі.

Вийшов на вулицю. Там на нього чекала Найле. Вони сіли в таксі і о восьмій ранку були вже в лікарні. Переступаючи поріг, Джафер уявив, як він зрадіє, побачивши маму й тата, які прийшли разом. Обійме його шію теплими ручками. Але в палаті Ділявера не було. Мати й батько дитини сторопіли.

Сина, напевно, перевели до загальної палати, тому що став почуватися краще, по-

думали вони.

— Вибачте, ви не знаєте, куди перевели хлопчика з цієї палати? — запитав Джафер у санітарки, що проходила повз них.

— Не знаю, — відповіла вона. — Ви можете спитати у лікаря, він сьогодні чомусь прийшов раніше.

Джафер, залишивши Найле в коридорі, увійшов до кабінету головного лікаря. Тут, окрім головлікаря, були й інші працівники лікарні. Побачивши Джафера, головлікар підвівся зі стільця і попросив колег залишити їх удвох.

Коли усі вийшли, головлікар узяв Джафера за локоть, сказав підбадьорююче:

— Кріпиться, тримайте себе в руках...

— Щось трапилось? Що?! — Джафер скам'янів.

— Я казав вам учора, що в нього слабке серце. Не зміг справитися з кризом.

— Що сталося, та кажіть вже!

— О третій годині ночі ваш син помер...

Спочатку Джафер не зрозумів до кінця сенс лікарських слів, як зненацька в грудях запекло, ноги задерев'яніли, він стояв, не рухаючись, як укопаний. Тільки мить. Потім, як тигр кинувся на лікаря, ухопив його за груди.

— Не може бути, лікарю!

— Що я можу вдіяти, шановний? — пробурмотів лікар, геть не противлячись.

— Учора ввечері йому було краще. Я не вірю!

— Ми зробили все, що могли. Але серце... Головлікарю стало важко дихати, до обличчя прилила кров, але він не робив спробу вирватися з Джаферових рук. Джафер опустився на табуретку, втупився поглядом в підлогу. Лікар поправив сорочку і халат, пройшов і сів за стіл на своє місце.

— Де він? Де мій син? — спитав глухим голосом Джафер.

— Зараз, шановний... Випийте води, — запропонував він, наливаючи в склянку воду з графина і подаючи Джаферу.

Незважаючи на те, що у Джафера пересохло в роті, він відмовився від води.

— Ех, ми на вас усі надії поклали, а ви!..

— Що вдієш, така у нас робота... Інколи ми також безсилі! — глибоко зітхнувши, сказав лікар.

— Де мій син, покажіть його, — підводився на ноги, промовив Джафер.

— Зараз, зараз...

Лікар вийшов до коридору. Джафер пішов слідом. В очах йому потемніло, здавалося, що він летить у безодню. Десь далеко мелькнули повні неспокою, великі очі Найле.

— Де Ділявер? — спитала вона, узявши Джафера за лікоть.

Він мовчки продовжував йти слідом за лікарем. Відчинилися білі двері. На довгому ліжку лежав померлий син, накритий білим простиралом.

— Ділявере! Синку! — крик

згадував своїх покійних батьків, згадував, як у тяжкі повоєнні роки від хвороб і нестатків одна за одною померли сестри, згадував своє сирітство, друзів з дитячого притулку. «Як було б добре, якби я помер тоді, з батьками і сестрами...».

Вечір. Двері до кімнати Джафера прочинились. На порозі стояла Найле.

— Чого стоїш на порозі, заходь, — запросив він дружину.

— Вибач, що без попередження, — сказала Найле. — Я пішла на завод, там сказали, що ти в гуртожитку... Я прийшла сюди...

— Прийшла, то й прийшла. Проходь, сідай.

Найле пройшла і сіла на табуретку біля столу, що стояв посеред кімнати.

— Джафере! — Найле встала, пориваючись підійти до чоловіка, але чомусь знову сіла на табуретку. — Я прийшла поговорити з тобою. Серйозно поговорити, — сказала вона.

— Про що?

— Невже нам зовсім ні про що говорити?

— Слухай тебе.

— Прошу, скажи по правді, ти мене любиш? Ні-ні! Вибач, неправильно сказала. Коли ми тільки-но познайомилися, любив?

Джафер встав з ліжка, підійшов до вікна. Там — дощило. Що сталося з небом, не набридло йому безперестанку плакати?

— Чи любив я тебе? — протяжно промовив він. — Я так само останнім часом не раз запитував сам себе. В результаті народилася дивна думка: і любив тебе, і не любив. Я любив нашу дитину. Я любив тільки синочка ще до того, як він народився. Любов до тебе, що жила в серці, насправді належала йому. На мою думку, кожен чоловік любить дружину через дітей, інакше, який сенс любові? Деякі безумці кажуть, що живуть задля втіхи. Вони обдурюють самі себе. Тому що найчистіша і справжня любов двох сердець народжується для того, щоб продовжився рід на землі. Ти це розумієш? Спочатку я також не розумів, а зараз...

— Ти на все намагаєшся дивитися по-філософськи, навіть на любов. Отже, не любив.

— Розумій, як хочеш.

— Джафере, я ніяк не можу тебе зрозуміти. То ти кажеш, що любив, то кажеш, не любив. Ніби з дівчиною бавишся.

— Якби ти мене з першого дня нашого подружнього життя розуміла, ми б не пережили такі напасті, сина б не втратили. Уся біда в тому, що ти мене не розуміла і не хотіла зрозуміти.

— Джафере, ти знову звинувачуєш мене. Адже сам знаєш, нашого сина навіть лікарі не змогли врятувати. Така доля у нашої дитини.

— Що вдієш? Нічого не зміниш...

— Помилляється! Винуваті тільки ми! Ніхто більше, — сказав Джафер, обернувшись до дружини. — Якщо хочеш знати, помер син не від заплалення легенів. Цю хворобу нині можна вилікувати, які завгодно є ліки! Його вбили ми, Найле, тільки ми! Він дуже переживав, бачачи наші чвари, холод наших стосунків. Він не витримав.

(Закінчення
на 15-й стор.)

150-РІЧЧЯ НАРОДЖЕННЯ ШЕПТИЦЬКОГО ВПЕРШЕ ВІДЗНАЧАТЬ НА РІВНІ ДЕРЖАВИ

Джафер підійшов до розпашлої дружини. — Наш син також міг жити в радощах, як інші діти. Якби ти бачила, як наш син радів голубому небу, сонцю, квітам, зеленій траві, весняному дощу, першому снігу! Та найбільше він любив нас; розумів, що у цьому світі найрідніші для нього люди — це ми. Знаючи усе це, ми поставилися до своєї дитини по-зрадницьки, обманули його надії і сподівання!

— Джафере, досить! Прощу, пожалій трохи мене, серце моє розривається! — заблагала Найле.

— Розривається?! — Джафер ще більше розпалився: — Нітрохи не вірю. Хіба є в тебе серце? Якби воно у тебе було — материнське серце, ми б жили щасливо разом з нашою дитиною. Для цього були всі умови і можливості. Але чого ти шукала, чого хотіла від цього життя, не знаю. Я тобі не вірю!

Джафер замовк і знову підступив до вікна. Найле ридала ридма, схиливши голову до столу.

— Скажи, навіщо ти прийшла? — спитав він у дружини, не перестаючи дивитися у вікно, на дощ, що рясно поливав землю.

— Джафере! Якщо можеш, прости мені! — підвівши голову, сказала Найле. — Я прийшла... Пам'ятаєш, ти казав, що почати життя заново ніколи не пізно. Якщо ти згоден, я готова почати нове життя. Я упевнена, у нас ще будуть діти, ми ще будемо щасливі. Віднині буде усе так, як ти скажеш. До кінця життя хочу бути поруч з тобою.

— Пізно, Найле. Через сина не можу простити. Навіть якщо помирилося і у нас буде дитина — Ділявера не вернути. Людину повторити не можна, Найле!

— Отже, я тобі уже не потрібна?

— Про що ти говориш, Найле! Чи ти не зрозуміла моїх слів?

— Я одержала телеграму, мене мати кличе, тяжко захворіла, — сказала Найле, підводячись з табуретки, — потрібно шось робити.

— Роби так, як вважаєш за потрібне, — сказав Джафер.

Найле, зупинившись біля дверей, сказала чоловікові: — Якщо потрібна квартира, можеш узяти. Я їду до матері, залишуся там.

— Якщо справді збираєшся переїжджати, квартиру здай в домоуправління. А речі, хочеш — забери з собою, хочеш — спродай. Мені нічого не потрібно!

Двері тихенько прочинилися. Він навіть не оглянувся, щоб подивитися услід колись такій любій його серцю дружині. Джафер ще довго стояв біля вікна і дивився на дощові краплі, що стікали по шибках. «Хто знає, мій рідний, як тобі там сирі і холодно! Нешасний мій!» — прошепотів він. Гарячий клубок застряв у нього в горлі, дихати стало важко.

Джафер до пізньої ночі простояв біля вікна. Потім, не роздягаючись, ліг на ліжко. Трохи переоголом — заснув.

Цієї ночі він не плавав уві сні. Спав, як дитина. Уві сні бачив сина. Вони удвох, батько й син, побравшись за руки, йшли берегом моря. Потім зішли на зелений пагорб, що пломенів від розквітлених маків. Батько й син — радісні і щасливі, весело сміються. А в блакитному піднебесі заливається співом жайворонок...

Переклад з кримськотатарської Данила КОНОНЕНКА

150-річчя з дня народження митрополита Української греко-католицької церкви Андрея Шептицького вперше відзначатиметься на державному рівні. Відповідну постанову більшістю голосів ухвалив український парламент. Так відновлюється пам'ять про великого митрополита, жакуть фахівці у Львові.

Протягом року представники фракцій Компартії України і Партії регіонів блокували внесення у порядок денний парламенту питання про вшанування ювілею митрополита Андрея Шептицького на державному рівні.

В одному з коментарів Радіо «Свобода» комуніст Олександр Голуб пояснив, що такий документ посилює протистояння у суспільстві, мовляв, митрополит підтримував Гітлера і німецькі війська, терористичну діяльність ОУН, УПА. Однак саме комуністи заборонили УГКЦ, чинили репресії проти духовенства і творили та поширювали міфи про митрополита, які науковці на основі архівних матеріалів розвінчують.

Для прикладу, митрополит вітав німецьку владу,

але лише з огляду на те, що радянські окупанти катували і чинили репресії проти галичан. Тільки-но Андрей Шептицький побачив, що німецька влада прийшла зі злом і нищить євреїв, написав звернення, в якому гітлерівців назвав діявольською владою.

Науковець львівського історичного архіву Оксана Гайова дуже позитивно сприйняла новину про те, що парламент ухвалив постанову про вшанування на державному рівні пам'яті про митрополита. Оскільки це рішення прищвидить процес беатифікації Андрея Шептицького, який розпочато у 1958 році, і більшість людей змусить поцікавитись постаттю митрополита і його величезною спадщиною.

«Будуть різні відгуки щодо постанови парламенту — хтось скаже, що заслужено, а хтось у черговий раз скаже, за що і чому. Ті, хто негативно відгукуватиметься, змусені будуть більше читати про митрополита. А якщо вони вже глибоко поцікавлені постаттю Шептицького, то просто ним захопляться, усі їхні стерео-

типи розвіються», — наголосила Оксана Гайова.

Згідно з постановою, Кабінет Міністрів має у двотижневий термін створити оргкомітет із вшанування постаті митрополита Андрея Шептицького, а далі вже оргкомітет має розробити і затвердити план заходів щодо відзначення 150-річчя з дня народження митрополита, вирішити питання щодо його фінансового та матеріально-технічного забезпечення, розповів один із ініціаторів проекту постанови, народний депутат від «Батьківщини» Василь Пазиняк. «Тепер дуже важливо, щоб постанову працювала, не була мертвим документом. Ми маємо дуже гідно вшанувати таку величну постать, як митрополит Андрей», — наголошує парламентар.

Серед заходів планується видання документальної спадщини митрополита Андрея Шептицького та її популяризація; проведення на базі вищих навчальних закладів наукових конференцій, «круглих столів», присвячених життю та діяльності митрополита Андрея Шептицького; збереження та ре-

ставрація об'єктів, пов'язаних з діяльністю митрополита Андрея Шептицького, встановлення на них пам'ятних дощок.

«Важливо не пам'ятники ставити митрополиту, а нам потрібно більше вивчати його життя, праці і продовжувати те, що він нам залишив, науку, як нам жити у своїй державі, як цінувати, як любити, що означає жити для держави. Дуже сумно, коли чуєш думку, що любити державу означає бути готовим померти за неї. Це правильно, але митрополит говорив, що легше згоріти в одній хвилині, аніж ціле життя працювати для добра і процвітання своєї держави», — говорить Оксана Гайова.

Те, що парламент ухвалив рішення про вшанування пам'яті Шептицького на державному рівні, вперше за роки Незалежності, свідчить про те, що Україна потрохи позбувається радянських штампів про митрополита Шептицького, пов'язаних з незнанням його спадщини. Андрей Шептицький у різний час опікувався не лише Галичиною, а й усією Україною. 150-річчя від дня народження митрополита УГКЦ Андрея Шептицького відзначатимуть 29 липня 2015 року.

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЧЕРВЕНЬ 27

1663 р. — у Ніжині відбулася козацька рада (Чорна Рада), на якій гетьманом Лівобережної України було обрано Івана Брюховецького.

1709 р. — під Полтавою зазнали поразки війська шведського короля Карла XII у бою проти російських військ царя Петра I.

1834 р. — відкрито Київський університет.

1905 р. — (14 червня за ст. ст.) почалося збройне повстання моряків на панцернику «Князь Потьомкін Таврійський». За часів УНР мав назву «Борець за свободу», входив до Українського військово-морського флоту.

В цей час відбувався підйом революційного руху в Росії та національної свідомості в Україні. На Чорноморському флоті партійні та національні українські гуртки з'явилися ще в 1902-1903 рр. Україна в складі Російської імперії перебувала під подвійним гнітом — національним і соціальним, тож матроси Чорноморського флоту, в переважній більшості українці, брали активну участь в революційному русі проти царату.

Організатором і першим керівником повстання став уродженець Житомира артилерій-

ський унтер-офіцер Григорій Вакулечук. Приводом для повстання послужив наказ командира корабля про розправу з 30 матросами, що відмовилися їсти борщ, приготовлений із зіпсованого м'яса. Повстання почалося з легендарної фрази, вимовленої Вакулечуком українською мовою: «Та доки ж ми будемо рабами!».

Як згодом влучно висловився Іван Багряний, який дослідно вивчав історію повстання та працював над романом про панцерник: «Це було повстання української стихії. Повстання кріпаків князя Потьомкіна, нащадків Самійла Кішки і всього українського Запорожжя».

1964 р. — у Вашингтоні відкрито пам'ятник Тарасові Шевченку.

Народився: 1833 р. — Владислав Заремба, український композитор, піаніст і педагог.

28 День Конституції України. 1996 р. — після 23-годинного обговорення у Верховній Раді України прийнято Конституцію України.

1651 р. — найбільший бій Хмельниччини, який відбувся біля міста Берестечко між Військом Запорозьким під командуванням Богдана Хмельницького та союзним

йому кримськотатарським військом Ісляма III Герая, з одного боку, та армією Речі Посполитої під командуванням Яна Казимира II, з іншого.

1910 р. — митрополит Андрей Шептицький вперше в австрійському парламенті виголосив промову українською мовою.

1914 р. — у Львові відбувся Великий здиг «Соколів» і «Січей» числом понад дванадцять тисяч учасників, що поставили собі мету: «Вироблювати в народі фізичну справність і організаційну карність як силу народу».

1917 р. — на засіданні Малої Ради було сформовано перший український уряд — Генеральний Секретаріат.

Помер: 1911 р. — Архип Тесленко, український письменник.

29 День молоді.

Щорічно, підтримавши ініціативу молодіжних об'єднань і організацій, в останню неділю червня Україна і Білорусь відзначають День молоді. В Україні День молоді, встановлений Указом Президента України № 323/94 від 22 червня 1994 року, відзначається щорічно в останню неділю червня.

Юність і молодість — це не тільки прекрасні періоди в житті кожної людини, але ще й особливий стан душі. Це час дерзав, пошуків, відкриттів і реалізації найсміли-

віших сподівань. Саме вони, сьогоднішні школярі, студенти, молоді робітники, підприємці, науковці, скоро визначатимуть шляхи розвитку країни.

1174 р. — Полтава вперше згадана в Іпатівському літописі під назвою Лтава. Назва Полтава з'явилася в 1430 році.

1945 р. — Закарпаття, що перебувало під юрисдикцією Чехословаччини, приєднано до Української РСР.

Померли: 1918 р. — Федір Вовк, визначний український антрополог, етнограф і археолог.

1919 р. — розстріляний полковник Петро Болбочан, командувач Запорозького корпусу.

30 1941 р. — у будинку «Просвіти» у Львові було проголошено Акт відновлення Української Держави й створено уряд під проводом Ярослава Стецька.

1991 р. — у Сімферополі закінчилася перша сесія Курултаю кримських татар, на котрій був сформований Національний меджліс на чолі з Мустафою Джемилевим.

Народилися: 1896 р. — Юрій Дроботківський (холодноярський отаман Андрій Чорнота).

1907 р. — Роман Шухевич, «Тарас Чупринка», український політичний і державний діяч, військовик, Герой України. Член галицького крайо-

вого проводу Організації українських націоналістів. Командир з боку українців українського військового підрозділу «Нахтігаль» у складі іноземних легіонів Вермахту (1941-1942). Генерал-хорунжий, головнокомандувач Української повстанської армії, голова Секретаріату Української головної визвольної ради (1943-1950).

Помер: 1995 р. — Назарій Яремчук, український естрадний співак (тенор). Народний артист УРСР (1987).

У 1988 році закінчив факультет сценічної режисури Київського державного інституту культури імені Карпенка-Карого. Знявся у музичних стрічках «Червона рута», «Співає «Смерічка», «Стартує пісня», «Ти плюс я — весна» та «Через 10 років».

У березні 1996 року Указом Президента України Назарію Яремчуку посмертно присуджено Державну премію України ім. Т. Г. Шевченка.

У СІМФЕРОПОЛІ ВІДКРИЛАСЯ ВИСТАВКА ІКОН

У Сімферополі в Етнографічному музеї відкрилася виставка іконописця — кримської грекині Надії Макріді, присвячена 70-річчю депортації кримських греків.

На виставці представлені ікони, виконані у візантійській техніці, македонському стилі, а також портрети в техніці енкаустики. «Роботи виконуються в старій традиційній іконописній техніці. Візантійська школа дуже строга. Ікони я пишу фарбами з натуральних матеріалів, замішаних на яєчному жовтку», — пояснила Надія Макріді.

Виставка ікон, виконаних самобутнім кримським іконописцем Надією Макріді, працюватиме до 27 липня, повідомляє Кримське інформаційне агентство.

ПОРТРЕТ «З СЕРЕДИНИ»...

В історико-краєзнавчому музеї міста Ірпеня на Київщині відкрилася виставка картин Інокентія Коршунова «Inside». Автор пояснює: «Всередині» — так можна перекласти англійське слово inside, яке за співзвучністю з ім'ям стало моїм псевдонімом в Інтернеті і досить точно описує те світовідчуття, яке я намагаюсь виразити в своїх картинах.

В епоху, коли фотографія замінила і витиснула картину на другорядні ролі, все ж залишаються тонкі і дуже важливі миттєвості людського буття, енергії, внутрішньої переробки дійсності, що робить цінним і важливим для багатьох саме картини, ці рукотворні шматочки світу. Дрібниці, буденні крихти часу стають предметом моєї медитації та вивчення, видобування суті предмета, явища природи, висвітлення. Але такі децици у кожної людини свої, індивідуальні, ось чому вважаю великим успіхом, якщо відчуте та зафіксоване моїм

пензлем знайде відгук у глядача, якщо він розпізнає ці цінності як свої... А розпочинається все всередині. Всередині кожного».

Попри такі міркування живопис Коршунова вирізняється реалізмом і тому є оригінальним в наш час, коли художники стверджують, що вони зображують кожен власне бачення світу.

Інокентій Коршунов — корінний одесит, але вже років п'ять живе в Ірпені. Одружився тут. Ірпін'я приваблює талановитих людей красунями-ірпінчанками. Дружина Інокентія Рута

Коршунова — художниця. І. Коршунов народився в 1970 році. Коли Інокентій був малим, то йому не дозволяли дивитися телевізор, тоді ще чорно-білий. Говорили: «Йди, займайся своїми справами». Малюк

щось малював, а потім приносив малюнок показати дорослим. Поки дорослі розглядали його твір, Інокентій встигав пару хвилин подивитися телевізор. За вечір юний художник встигав намалювати десять ма-

люнків, а отже, двадцять хвилин подивитися на телеекран. У 1989 році Інокентій Коршунов закінчив Одеське художнє училище ім. М. Грекова.

На виставці ірпінського одесита експонуються пейзажі Ірпеня і Одеси, натюрморти і ню.

Минулого року на виставці в Будинку художника з нагоди 70-річчя Національної спілки художників України серед інших експонувалися і картини Інокентія Коршунова.

Митець пропонує по-новому побачити звичні речі. Наприклад, на великому полотні він зобразив гігантські шкарпетки на ліжку, але так майстерно вималював, що, дивлячись на них, відчуваєш навіть їхню м'якість і тепло. Пейзаж «За мисом» — одеський, але це вже історична картина. Це місце забудували. Одеса змінюється. Багатьох глядачів приваблює натюрморт із недоїденим,

жник написав те, що йому захотілося зобразити, зовсім не думаючи, скільки йому заплатять за цю картину і чи взагалі її хтось захоче купити. А тим, хто обов'язково прагне побачити в кожній картині якийсь сенс, можна сказати, що таке яблуко — це образ змарнованого життя.

Художники Костянтин Могилевський, Валентин Негреско, Сергій Перехожук, Дарія Тарасенко та інші високо оцінили творчість Інокентія Коршунова. Але на презентації виставки йшлося не лише про мистецтво.

Інокентій Коршунов також ілюструє казки, які виходять у світ у столичних видавництвах «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» і «Зелений Пес». У липні мають вийти «Казки Лірика Сашка» з ілюстраціями Інокентія Коршунова. В нашому музеї планується виставка книжкових ілюстрацій Коршунова.

Журналістка Тетяна Верещак записала у книзі відгуків: «Надзвичайні картини! Це перша виставка, яка мене вразила в Ірпінському музеї. З нетерпінням чекаємо виставку книжкової ілюстрації!!!».

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,
директор Ірпінського історико-краєзнавчого музею

«МІЙ» І «НАШ» КРИМ

У київській галереї сучасного мистецтва «Боттега» відкрилася виставка графіки «Мій Крим — наш Крим» заслуженого діяча мистецтв України, професора Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури Володимира Буднікова. Автор з трирічного віку регулярно їздив у Крим на місяць-два-три — проживати. Виставки робіт В. Буднікова експонувалися в Києві, Гурзуфі та різних країнах Європи. В. Будніков зазначає: «Крим був моїм раєм, моєю майстернею, моєю сталістю, частиною мене самого...».

На виставці представлені малюнки, виконані олівцем і тушшю на папері в Ялті зимою і ранньою весною 2013 року. Певна «примарність» графічних малюнків внаслідок російської окупації надала їм політичний зміст, перетворюючи реальні пейзажі на фантоми.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
На фото — під час відкриття виставки

Дівчина шукала літо... Фотоетюд Дмитра Пожоджука (с. Космач)

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштово відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com**